СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рокъ X. — Олифантъ, Па. Четверъ 8-го Мая 1902. — Число 19.

Переглядъ тыждневый.

Американьски тросты множать ся дальше и стають ся страшнымъ ворогомъ широкихъ круговъ населеня, чимъ разъ грознѣйшимъ суперникомъ дробного промыслу и торговлѣ цѣлого свѣта. Въ послѣдныхъ двохъ мѣсяцяхъ повставъ тростъ копалень твердого угля, тростъ фабрикантôвъ желѣза (оба зъ основнымъ капиталомъ колька сотъ мiлiоновъ доляровъ), тростъ мѣди зъ капиталомъ 80 мiлiоновъ доляровъ и найновѣйшiй тростъ морскiй зъ основнымъ фондомъ 170 мiлiоновъ доляровъ. Сей послѣдный тростъ нагнавъ страху цѣлой Европѣ, бо цѣль его ясна. Американьскi мiлiонеры, зъ Пiемонтомъ Морґаномъ на передѣ, бажають зловити въ свои руки контролю надъ морскою плавбою, сотворити величезну торговельну фльоту, стати ся панами морскои комунiкацiи и тягнути зъ того пôдприємства величезнi зиски. И почасти вже дôпняли свого. Доси удало ся имъ выкупити бôльшу половину акцiй нѣмецкихъ пôдприємствъ морскои плавбы, купили цѣле анґлiйске товариство корабельне — „Вайтъ Старъ“, и колька иншихъ, загорнули товариства голяндскi, торгують ся о купно французкихъ и взагалѣ мають вже нынѣ поверхъ 150 найлѣпшихъ кораблѣвъ. Анґлiйска, нѣмецка и французка праса наробила зъ той причины великого крику, взываючи свои правительства до обороны передъ страшными конкурентами, але дарма. Скорше, чи пôзнѣйше меткi Американцѣ побѣдять, бо мають за собою могучi средства — енерґiю и мiлiоны.

Офiцировъ зъ военного американьского корабля „Чiкаґо“ увязнено въ италiйскôмъ мѣстѣ Венецiи за нечемне поведенє. Є ними капiтанъ Р. Ф. Вайнъ, два поручники Дж. С. Додрайджъ и К. Кресъ, корабельный лѣкарь дръ Р. Е. Ледбiтеръ тай оденъ морякъ В. Ланґлi. Всѣ пять пошли изъ свого корабля, якiй ставъ у венецкой пристани, до однои кавярнѣ, де по пяному почали бiйку, понищили много рѣчей, повыбивали вôкна и побили або поранили колька особъ. Скôнчило ся на томъ, що прiйшла полiцiя и всѣхъ увязнила. Дня 28. цвѣтня италiйскiй трибуналъ засудивъ капiтана Вайна на 3 мѣсяцѣ и 10 днѣвъ арешту, а прочихъ на три мѣсяцѣ кождого. Кромѣ того присуджено авантурникамъ заплатити грошеву кару за заподѣяну шкоду и кошта процесу.

Ся подѣя выкликала въ Сп. Державахъ велику сензацiю и пригноблююче вражѣнє, бо ще не було случаю, аби американьскихъ офiцировъ арештовано и суджено въ чужой державѣ. Въ додатку капiтана зачисляють до найлѣпшихъ офiцировъ въ маринарцѣ Сп. Державъ. Вôнъ вôдзначивъ ся пôдчасъ испаньскои вôйны на Филипинахъ, въ Хинахъ и взагалѣ мае славу хороброго и дуже способного моряка.

Посля найновѣйшихъ вѣстей, италiйскiй король, Викторъ Емануилъ, помилувавъ капiтана Вайна и всѣхъ засудженыхъ, а ґенеральный американьскiй консуль перепросивъ италiйске правительство за обиду и вôдославъ авантурниковъ на поkладъ корабля „Чiкаґо“. Тыхъ паничиковъ везуть теперь до Сп. Державъ, де надгородять ихъ „сторицею“. Говорять, що всѣ будуть вôдданi пôдъ военный судъ американьскои маринарки а опосля здеґрадованi.

Ситуацiя на Филипинахъ рѣшучо змѣнила ся въ хосенъ Американцѣвъ. Сими днями пôддало ся безлѣчь ворохобниковъ, а мѣжъ ними й головный вождъ на островѣ Самаръ, ґен Ґевара. Єго вôддѣлъ, зложеный зô 189. рядовыхъ вояковъ и 5. офiцировъ, якiй также зложивъ оруже се бувъ послѣдный зъорґанiзованый вôддѣлъ ворохобниковъ на островѣ Самаръ. Вразъ изъ нимъ капiтулювавъ цѣлый островъ Самаръ, а его напôвъ дикi жителѣ — Таґалѣ, закôнчили тымъ спо собомъ кроваву вôйну зъ Американцями. — Въ вôйнѣ зъ народомъ Таґалѣвъ боролo ся зô стороны Американцѣвъ 3.477 официровъ и 108.800 вояковъ. Зъ того числа полягло въ битвахъ 50 офiцировъ и 649 вояковъ; 12 офiцровъ и 207 вояковъ померло зъ ранъ а 306 офiцировъ а 2.110 вояковъ зъ рôжныхъ недугъ. Загаломъ около 5000 Американцѣвъ перецлатило сю вôйну житемъ. Кôлко погибло въ нѣй Таґалѣвъ и якою смертiю они погибали, о томъ имовѣрно нѣколи не дознае ся свѣтъ. Лише процесъ майора Валiра и ґенерала Смита сказавъ намъ одробину правды, вôдслонюючи страшну картину звѣрства, тортуровъ и т. п. та тi факта можна назвати каплею воды въ безмежнôмъ морю.

Въ Канадѣ проявляе ся знову ворожiй рухъ противъ Анґлiи. Выкликують его Французы, котрi заселяють канадiйску провiнцiю Онтерiйо и Народна Ирляндска Лiґа, сильна нацiонально-патрiотична орґанiзацiя Ирляндцѣвъ (Айришôвъ), яка богато грижѣ дѣлае теперь анґлiйскому правительству въ зеленой Ирляндiи. Анґлiйске правительство рôвно-жь пригноблене симъ рухомъ, але можна ему сказати, що стало котюзѣ по заслузѣ. Оно показуе королеви Едвардови таку покору и вѣрноподданчôсть, таку льояльнôсть взглядомъ Анґлiи, що всякого свободолюбимого Американця роздратовуе и разить. Лондоньска „Pall Mall Gazette“ пише, будьто бы канадiйскi Ирляндцѣ зъ Французами пôдготовляли сильну аґiтацiю противъ теперѣшного правительства при слѣдуючихъ выборахъ. Кромѣ того зô Сп. Державъ и Канады плывуть до Ирляндiи великi фонды на аґiтацiйнi цѣли, де готовить ся величезный бойкотъ противъ анґлiйскихъ лендслордôвъ.

Ажь теперь доходять точнѣйшi вѣсти про революцiю въ Сенъ Домiнґо. Борбу розпочали тамошни бѣлi плянтаторы и робôтники тай ведуть еѣ до днесь. Всѣ они невдоволенi зъ правлѣня президента републики, мурина Жуана Исидора Жiмiнезъ, котрого выбрано президентомъ по революцiи, яку самъ выкликавъ въ р. 1899. На островѣ перервано телеґрафiчну комунiкацiю, задержано всякiй рухъ и завѣшено конституцiю. Все те є доказомъ, що положенє въ Сенъ Домiнґо стало ся грознымъ.

Ґубернаторъ Кубы, ґен. Вудъ помилувавъ оногды голосного дефравданта Рiвса. Якъ звѣсно, Рiвсъ допустивъ ся крадѣжи почтовыхъ кубаньскихъ фондôвъ, за що засуджено его въ Гаванѣ на 10 лѣтъ вязницѣ и высоку грошеву кару. Та въ Сп. Державахъ рядять капiталiсты, котрымъ потрѣбнi такi птички. Зъ ихъ iнiцiятивы увôльнено отже злодюгу, абы не закопувавъ свого таланту у вязницi...

Папа римскiй выдавъ нову енциклiку, де по старому выклинае сучаснi огнѣ, кидае ся на поступъ и просвѣту тай по „батьковски“ радить католицкимъ робôтникамъ бути слухняными, терпѣти и корити ся передъ „сильними мiра сего.“ Мѣжъ иншими сказано въ енциклiцѣ, що „выродила ся погана свобода, котра причинила ся до розвою соцiялiзму и анархiзму.“ Чи не цѣкаве? Папа бажае для насъ тьми кромѣшнои, ненавидить свободы и очевидно тужить за давними часами неволѣ. На кôнци взывае все духовеньство и епископôвъ, абы безпощадно поборювали ту сучасну „гидру“. Не знати однакъ, чи вдасть ся.

„Berliner Tablett“ доносить зъ вызначныхъ католицкихъ круговъ, що сей самъ папа Левъ XIII. задумуе ще за свого житя запевнити папску столицю кардиналови Рампольови. Запевнилось бы се дорогою номiнацiи до чого папа, яко „найвысшiй и неомыльный“ законодавець церкви, мае повне право, або дорого завѣщаня, якъ се стало ся за папы Пiя VI, на основѣ буллѣ „Praesenti cadavere“. Буде се дѣдичнôсть папского престола, якъ за давныхъ добрыхъ часôвъ. По консерватистахъ неможна нѣчого лѣпшого надѣяти ся, лише придержуваня ся старого або... вандрôвки въ задъ.

Зъ пол. Африки дуже мало надходить вѣстей. Анґлiйскi часописи доносять, немовъ бы бôльшôсть бурскихъ вождôвъ була за заключенемъ мира на анґлiйскихъ условяхъ, а самъ ґенералъ Деветъ объѣздить поодинокi бурскi командны и аґiтуе въ томъ дусѣ. Ґазета „Сентраль Нюсъ“ одержала зъ Преторiи телеґрамъ, що велике вѣче Бурôвъ, на котрôмъ рѣшить ся о вôйнѣ або мирѣ, вôдбуде ся въ Верiнайгiнгъ. Возьмуть у нѣмъ участь Бота, Делярей, Деветъ, Шелькбурґеръ, Штайнъ, Райцъ и около 200 бурскихъ представителѣвъ. Справа мира буде вôддана на вѣчу пôдъ тайне голосоване.

Лордъ Кiченеръ доносить, що вôдъ 21. цвѣтня було забитыхъ въ поменшихъ битвахъ 25 Бурôвъ, 76 заполонено, а 25 пôддало ся.

Буры побѣдили оденъ анґлiйскiй вôддѣлъ близь Олiверсъ Фармъ. Въ битвѣ полягло двохъ анґл. офiцировъ и 3 рядовыхъ вояковъ; 3 офiцировъ и 10 рядовыхъ було раненыхъ, а кольканайцять заполоненыхъ. Буры загорнули кромѣ того колькадесять возôвъ поживы и мунiцiи, тай 150 штукъ худобы.

Анґлiйске правительство обчисляе заздалегôдь, що наколи вôйна въ Африцѣ потягне до 31. марця 1903 р., то еѣ кошта будуть выносити 1.115 мiлiоновъ долярôвъ. Дробниця — а мiлiоны пôдданыхъ Анґлiи коротають свôй вѣкъ въ найбольшôй нуждѣ. сотки тысячь людей въ Индiяхъ гине голодовою смертiю. Всѣхъ убогихъ и нуждарôвъ цѣлои Анґлiи можна-бъ ущасливити тыми грошми.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Май.		
8	Ч.	+ Марка еванг.
9	П.	Глафиры
10	С.	Симеона священом.
11	Н.	Мироноc. Ясона
12	П.	9 муч. въ Казицѣ
13	В.	Якова апост.
14	С.	Еремiи прор.

— **Робôтники** въ Будапештѣ (Угорщина) рѣшили передати мiнiстрови торговлѣ меморiялъ зъ возванемъ, абы розпочавъ державнi роботы, бо въ противнôмъ случаю 10.000 робôтниковъ безъ занятя буде мусѣло выѣхати за границю (до Америки). Меморiялъ пôдписало 3000 робôтниковъ.

— **Труна** молодого мущины найшли робôтники коло Восека, Мiн. въ желѣзничôмъ ваґонѣ якъ переважено дерево. На трупѣ слѣднi раны и иншi слѣды морду. Бувъ вôнъ обвиненый въ ковдру и схований мѣжь деревомъ въ ваґонѣ. Полiцiя слѣдить за убiйникомъ.

— **Страшне** землетрясе не навѣстило полудневый Тексасъ и маленьку републику Ґватемаля, въ середущой Америцѣ. Мѣсто Квесельтенанґо знищене до самыхъ основъ; въ мѣстахъ Танакуля, Манастепекъ и Ґватемаля бôльша часть домôв лежить въ звалищахъ, около 400 особъ погибло а ще бôльше було покалѣченыхъ. Землетрясене повторяло ся черезъ три дни зъ ряду и то майже по всѣмъ краю. Шкоды, заподѣяну симъ нещасемъ ще не обчислили. але догадують ся, що буде она выносити кольканайцять мiлiоновъ долярôвъ.

— **Учителѣ** зъ публичныхъ школъ въ Пiтстонъ, Па. знову застрайкували, наслѣдкомъ чого поверхъ 1000 дѣтей роспущено домôвъ. Сѣ самi учителѣ почали учити въ другой половинѣ марця по 4-мѣсячнôмъ страйку, пôдъ условемъ, що власти школьнi выплатять имъ належну плату, яку давали дуже неточно всѣмъ учителямъ. Деякi зъ нихъ не одержували свои пенсiй по 5 и 6 мѣсяцѣвъ. На жаль власти школьнi не хотѣли, чи немогли й теперь додержати слова, тому всѣ учителѣ застрайкували поразъ другiй.

— **Нашь** президентъ Рузвельтъ, веде завзяту борбу, але не гадайте, що може зъ нашими ворогами — тростами. Нѣ, — до Бѣлого Дому въ Вашинґтонѣ приходить що дня звѣсный учитель „файтеровъ“ зъ Бостону, Мас. професоръ О'Брiнъ и боре ся зъ президентомъ на пястуки, ажъ до Утоми. Таке средство поручили лѣкарѣ президентовы, коли вôнъ въ послѣдныхъ часахъ почавъ незвичайно товстѣти.

— **Ориґiнальный** конкурсъ на нагороди за влучнi здогады, хто выйде при выборахъ до парляменту оголошуе ґазета „Figaro“. Всѣ нагороды выносять 115.000 франкôвъ. Головна выграна въ квотѣ 100.000 фр. припаде тому, хто до 27. с. м. подасть имена всѣхъ кандидатôвъ що перейдуть при выборахъ. Меншi нагороды призначенi за добрi розвязки выборôвъ въ поодинокихъ округахъ.

— **Котелъ** на льокомотивѣ особового поѣзду желѣзницѣ „Лакована“ експльодувавъ оногды близь Даверъ, Н. Дж. при чѣмъ погибъ машиниста и его помôчникъ. Помимо того, що три ваґоны выскочили изъ шинъ, а два перевернули ся. Зъ подорожныхъ нѣхто не погибъ.

— **Передмѣсте** Лондона Бербiконъ, упало жертвою огню. Згорѣло колька сотъ домôвъ и склепôвъ, колька фабрикъ, костелôвъ и т. п. Шкода выносить 10 мiлiонôвъ долярôвъ.

— **Иногдѣ** й мѣжъ розбойниками найти можна поетовъ. Славный грецкiй опрышокъ Панополюсъ, котрого оселею є неприступнi дебры въ пельопонезiйскихъ горахъ, вмѣе не тôлько розбивати людей, але й складати любовнi поезiи, короткi епiґрамы, довгi поемы зъ прольоґами и епiльоґами, дiяльоґи и и. д. Въ листахъ, уложеныхъ поетичною формою, до своеи любки, просить вôнъ еи зôбрати всѣ его поезiи въ одну збôрку и выдати ихъ друкомъ. Вôнъ зробивъ бы се самъ, але мусить передъ »драбами« укривати ся въ своѣмъ гôрскôмъ царствѣ.

— **Скаженый** песъ покусавъ у Бабинѣ пôдъ Самборомъ (Галичина) трое дѣтей свого пана, дорожника Радваньского, вôдтакъ выбѣгъ на дорогу и попавъ на 7-лѣтного жидка. На его крикъ выбѣгло зъ хаты двое дѣтей, а песъ кинувъ ся и на нихъ та покусавъ ихъ. Якiйсь старшiй жидъ выбѣгъ ратувати малого, що лежавъ на земли, а песъ кинув ся й на него та вырызъ ему кусень лиця. Скаженый песъ кидавъ ся ще и на иншихъ людей та на худобу, и побѣгъ до Ваневичь, де такожь мавъ покусати людей. Покусаныхъ, о котрыхъ власти довѣдали ся, вôдвезено до заведеня д-ра Буйвiда до Кракова.

— **Пожежа** навѣстила Мт. Кармель, Па. саме въ першiй день рускихъ великодныхъ свять. Згорѣло 4 хорошi домы на горѣшнôмъ кôнци улицѣ Маркетъ. При сильномъ вѣтрѣ горѣло страшно и всѣ боялися, щобы огонь не знищивъ кольканайцять сусѣдныхъ домôвъ. Пожарна сторожа лише зъ великимъ трудомъ вспѣла не допустити до сего. Шкоду обчисляють на 18 тысячь долярôвъ.

— **На** дуже рѣдку недугу, яку лѣкарѣ зовуть „chloasma“, померъ въ Патерсонъ, Па. 16-лѣтнiй Френкъ Лiнцъ. Лiнцъ занежавъ передъ 11-ма мѣсяцями. Першою приґнакою недуги були малi плями по тѣлѣ недужою, котрi де-далѣ все бôльше ширшали и побôльшали ся, ажь вкôнци злучили ся зъ собою такъ, що нещасный хлопчина бувъ чорный, наче муринъ. За весь той часъ недужiй, тратвъ апетитъ, вôдчувавъ страшнi болѣ, худъ дуже скоро и передъ смертiю ставъ ся подôбнымъ до справдѣшного кôстяка.

— **Близь** стацiи Медилъ, Мо. выскочивъ изъ шинъ (30.м. м.) особовый поѣздъ коли машина гнала зъ найбôльшою силою пары. Оденъ ваґонъ розбивъ ся на трѣски; 4 особы полибло, а 22 покалѣчило.

— Се бувъ бы встыдъ и ганьба, если-бъ кождый членъ „Союза“ не купивъ календаря, що выдавъ „Союзъ“. Доходъ зъ календаря иде до касы „Союза“.

— **Сензацiйный** и одевъ зъ найцѣкавѣйшихъ процесôвъ въ исторiи американьскои кримiналiстики закôнчивъ ся оногды передъ судомъ въ Гудсонъ, Н. Й. Суджено трехъ рôдныхъ братôвъ Вормеръ зъ Ґрiнпортъ, Н. Й. за убiйство свого вуйка, фармера Петра Гелнбека. Братя доказували, будь-то бы они случайно (нехотячи) забили богатого вуйка, та зовсѣмъ инакше говорили свѣдки. Тi, а було ихъ колька десять, твердили, що братя допустили ся морду въ той цѣли, абы заграбати добро вуйка. Судъ присяглыхъ выдавъ вердиктъ, якимъ всѣхъ трехъ братôвъ узнае убiйниками першого степеня, а судiя Честръ, середъ великого зворушеня, оголосивъ имъ засудъ смерти. Се найсумнѣйша хвиля въ моимъ житю — кончивъ судiя — що мушу на трехъ рôдныхъ братôвъ вôдчитувати засудъ смерти, але мушу, мôй обовязокъ змушуе мене до сего.

Братôвъ Вормеръ вôдвезено сейчасъ до вязницѣ въ Денморъ, де въ тыжни, якiй зачинае ся днемъ 30-го мая с. р. згинуть въ електричнôмъ крѣслѣ.

Католицкий

бискуп хоче мати контролю над рускою церквою в Олифанті, Па.

Унія

рускої церкви з Римом перед американьским судом.

Питане чи католицкі бискупи можуть мати власть над рускими гр. кат. церквами в Америці було розбиране в американьскім повітовім суді в Скрентон, Па. на днях 30. апріля і 1. і 2. мая, 1902. Судією був п. Едвордс. Католицкий бискуп М. Гобен мав двох адвокатів, а сьвідчили по его стороні оо. Т. Обушкевич з Мейфілд, о. К. Лаврншин з Шенандоа, о. М. Волкай з Плимонт, Па.; Юр. Синява, Олекса Томашкевич, О. Ковальчик, Гав. Гаврильчак з Олифант, Па. і словеньский католицкий піп, Янко Стас. Руска громада в Олифант, Па. з о. Арданом мали чотирох адвокатів, а сьвідчили по їх стороні д-р Сіменович з Чикаґо, Ю. Хиляк і К. Кобан з Олифант і оо. І. Констанкевич з Шамокін, Ст. Макар з Мт. Кармель, А. Бончевский з Ансонії і Н. Підгорецкий з Джерзі Сити.

Першим і найважнійшим сьвідком по стороні католицкого бискупа був твердорусcский сьвященник і співробітник »Правди« о. Фтеофан Обушкевич з Мейфілд, Па. Він говорив через тлумача і то по польски. Казав, що живе вже 12 літ в Америці та що від 7 літ належить під католицкого бискупа в Скрентон, Па. Говорив також, що в 1894 році їздив умисно до старого краю, щоби дістати від руского митрополита відпустку (позволене) належати під тутешного католицкого бискупа та що тепер католицкий бискуп має над ним цілковиту власть і право та що він за все, що робить, перед католицким бискупом мусить відповідати. Те все сьвідчив о. Фтеофан Обушкевич під присягою. Другим сьвідком бискупским був. о. Корнило Лаврншин, главний духовник „Соединенія" і душпастир в першій руско-американьскій парохиї в Шенандо, Па. Він сьвідчив, що належить під католицкого бискупа вже від 1893 року та що есть таке право, що, если нема руского бискупа, то треба належати під католицкого. На запитане однако-ж хто, коли і где таке право видав, главний духовник покрутив ся на кріслі, почервонів і сказав, що н е з н а е. Таку саму відповідь дав о. К. Л. на запитане чи католицкий бискуп має право брати під свою власть жонатих сьвященників. Третим сьвідком був Юрко Синява (з Мохначки). Сьвідок той в своїх зізнанях дуже путав ся так що видно було, що хтось не добре его вивчив як має сьвідчити. Ю. Синява казав, що тому відступив від церкви, бо о. Ардан не хоче належати під католицкого бискупа. Яко доказ своеї приналежности до олифантскої парохії — предложив колекторску книжочку. Коли его адвокат запитав, що се за книжочка — сьвідок відповів, що се греко-католицка книжочка... Четвертим сьвідком був Олекса Томашкевич. [illegible] казав, що есть членом олифантскої рускої парафії. Коли запитано его як довго не платить вже на церков сказав, що більше як рік. На тім его сьвідоцтво скінчилось.

Пятим сьвідком був Олекса Ковальчик (з Устя руского), котрий свою приналежність до парафії доказував навіть книжочкою колекторскою своеї жени Теклі з Хованьских, виставленої на еї імя еще в тім часі, коли она ще будучи дівкою, служила у о. Обушкевича в Олифанті, Па.. Шестим сьвідком був католицкий бискуп Гобен. Він доказував свою власть над рускими сьвященниками в Америці на підставі розпорядженя римскої Пропаґанди для розширеня віри з 1894 року і папскої булі „De Orientalibus" також з 1894 року. Казав, що хотяй в прозьбі о вмішане ся суду до справ рускої парафії в Олифанті було написано, що бискуп хоче ключів від рускої церкви і хоче забрати весь маеток в свої руки — то однак се не е правда. Він казав, що хоче лиш, щоби парафія не сьміла принимати такого сьвященника, котрий під него не належить. На запитане яку власть має він над латиньскими сьвященниками — сказав бискуп, що має абсолютну, неограничену власть над ними. Може їх висьвячувати, поставляти на парафії і з парафій усувати, судити, карати, ексcомунікувати і так дальше. Словом, сьвященники латиньскі цілковито під него належать, мусять бискупа ві всім слухати, ему парафіяльні рахунки предкладати і т. д. Таке саме право, казав бискуп, має він і над рускими сьвященниками. Свою власть над рускими сьвященниками доказував тим, що приняв о. Волкая з царославія на унію, що кардинал Сембратович був членом Пропаґанди, що всі рускі сьвященники в его діецезиї суть під ним крім о. Ардана і о. Молчаньного, а найбільшою арматою, яку вистрілив бискуп, був лист кардинала Мечислава Ледоховского, префекта Конґреґациї для розширеня віри (з дня 3. марта 1902 року), в котрім той-же позваляе Гобенови висьвятити одного Руснака на руского сьвященника. Бискупа покликувано як сьвідка 4 рази — з того 2 рази випитувано его більше як 2 годин про відносини рускої церкви до латиньскої. Розумie ся, що бискуп говорив богато, але многих річий не міг доказати ні письмом, ні практикою. В кождім разі відомісти бискупа оказались дуже недостаточними і так, що в першій ліпшій енциклопедиї можна більше вичитати. Приміром, бискуп уважае нас за католиків грецкого обряду, що если-б було фактом, то ціла унія рускої церкви була-б нічим іншим, як тілько ошуканьством і комедією.

Третого дня розправи вніс бискуп прошене до суду, щоби суд заборонив раз на всегда рускій парафіи в Олифанті позваляти відправляти в своїй церкви богослуженя такому сьвященникови, котрий не належить під него. Прошене тое суд на разі відкинув. По стороні бискупа сьвідчили еще Гавр. Гаврильчак (з Ставиши), словеньский католицкий піп Стас і о. Мирон Волкай. Гаврильчак говорив, що відлучив ся від парафії, бо о. Ардан заложив нову „радикальску" віру... На запитане, який то вплив мало в громаді, сьвідок відповів, що „власні" всі люде ходять до церкви так як і перед тим ходили, а і він сам був пару раз в церкви, щоби бачити, чи о. Ар. все робить „як треба." На запитане чи знае що то радикал, сказав, що радикал, соціяліст і анархист то все одно; докладно того обяснити не знае, але чув що так стояло в „новинках" (ґазетах)...

О. М. Волкая покликано тілько яко живий доказ того, що католицкий бискуп має власть над Русинами, бо приняв о. Волкая на унію.

Остатним бискупским сьвідком був словацкий Олифантский плебан — Стас. Він був посередником і тлумачом між бискупом а о. Обушкевичом і компанією. Сей великий опікун рускої парафії в Олифанті сьвідчив, що враз з о. Арданом був у бискупа, що бачив відпустку від митрополита в руках о. Ардана, на підставі котрої бискуп приняв о. Ардана до своеї діецезиї. Стас хотів також уходити за знатока рускої мови і толкував деякі статї „Свободи" на анґлійску мову, але се ему не удалось. Приміром, слово в о р о г перетолкував на анґлійске: murderer (убійця), Юда — Jew (жид), а проч з Римом — Get out from Rome (вийдіть з Риму).

В сьлідуючім числі подамо конець справозданя з судової розправи, то есть зізнаня сьвідків зі сторони рускої парафії і загальне вияснене розправи. Дещо цікавого дотично розправи найдете в »Увагах«.

Рішене в сій справі суд видасть доперва по уплві кількох тижднів.

Дещо про Росию.

Ми отсе дістали дуже важні матеріяли про Росию. В них між иншим е списки з тайних, „секретних" циркулярів і розпоряджень російського правительства. Читаючи ті „секретні" і „зовсім секретні" циркуляри, чоловік мимо волі пригадуе приказку: „знае кицька, чие сало з'їла!" Так і царське правительство: знае, кого гнобить і нищить, і... боїть ся того. А воно дуже боїть ся своїх підданих, коли мусить видавати циркуляри нишком, потай, „секретно", щоб про них не знав сьвіт, а найгірш піддані. Ті „секретні" циркуляри придумують ся для більшого утиску і гнобленя підданих, то ж не диво, що навіть деспотичне правительство мусить ховатись з ними від підданих.

Ми радо користаемо з тих тайних циркулярів і розпоряджень, бо з них довідуемось правду про Росию. А тепер сю правду розповімо вам.

На самперед — про жите російських селян. Для нас се тим більше цікаво, що в Росиї коло трийцяти міліонів (сам уряд російський рахуе понад 27 міліонів) жие нашого народу, Українців; а вони майже всі селяне, хлібороби.

Оповідати про жите російського селянства, значить оповідати про його недолю, й муки і перш усього про його постійний голод.

Г о л о д, так зветь ся другий цар російської держави. Він вже від сотки літ панує в Росиї, і в сполуці з царизмом нищить російське селянство.

Від тисяча вісім сот другого (1802) року і до тисяча девять сот другого (1902) себ то нинішного, року в Росиї було пятьдесять неврожайних літ. Подумайте лиш собі: В сто літ — пятьдесять неврожаїв; а ті неврожаї обхоплювали величезні обсяги землї. А ви знаете, що то значить 50 неврожаїв на 100 літ!... То значить — богато мужицького горя, мук, невилїчальних хоріб, до часових смертей і море сліз! То значить, що російське селянство, яке в звичайні, „добрі" роки не доїдае, мусить що другий рік по скілька місяців зряду їсти полову, а бракне полови, то кору з дерева. То значить, що звичайно напів голодне російське селянство що другий рік терпить сильний голод, і гине, й гине, й гине без числа. А там й наших братів — Українців 30 міліонів... Перейдімось тепер по тій голодній пустині рік за роком.

В 1804 році голод був в північній і північно-західній Росиї; в 1805 р. — в полудневій Росиї. В 1807 і 1808 рр. був голод в північно західній Росиї. В 1809 р. — по всій Фінляндиї. В 1812 р. з голоду гинули далекий Сибір і середня Росия. В 1828 р. був сильний неврожай в західній і північно-західній Росиї. Від 1839 р. і до 1846 р. цілий ряд неврожаїв обійняв величезний кусок землї — 25 ґуберній; тоді голод не минув і України. Знов від 1848 р. по 1850 голод обійняв 15 чорноземних ґуберній, розкинених на величезній просторіні; в сі три роки знов голод не минув України. В 1851 році від голоду гинула західня і північно-західня Росия; в 1855 те саме було в 15 ґуберніях; Україна знов була захоплена голодом.

Далї, починаючи від 1867 року, маемо докладнійші дати.

В 1867 і 68 роках неврожай обійняв просторінь в 982 тисячи квадратових кільометрів (11 ґуберній), де з голоду пухли 8 міліонів 870 тисяч люда; в тім числі були й Українці. За сим йде так званий „Самарський голод" в 1872 і 73 р.; він обхопив велику просторінь; а таку назву дістав через те, що найгірше потерпіла від нього Самарська ґубернія. В 1880 знов голодували 10 ґуберній — на просторіні 990 тисяч квадратних кільометрів; страшно бідувало праві 14 міліонів людей.

В 1883 р. був сильний голод в шести ґуберніях. В 1885 р. — в восьми ґуб. Україна знов зазнала біди. В 1891 р. страшенний голод обхопив трийцять европейських і азіятицьких ґуберній російської держави; голодувало 54 міліони вюдей на просторіні в 5 міліонів 940 тисяч квадратових кільометр., себ то більший ніж половина всеї Европи. В 1892 р. голод знов лютував в 15 ґуберн. на просторіні в 1 міліон 245 тисяч квадрат. кільометрів; з голоду гинуло 30 міліонів людей.

Треба зазначити, що неврожаї все захоплюють ті части Росиї, де найліпша чорна земля.

Наближаемось нарешті до остатних років, в які російське селянство стогне під царюванем Миколи Другого. — Ставши царем Микола II. з пристолу крикнув на весь сьвіт, що поліпшувати в Росиї він нічого не буде, а піде слідами батька, — і дійсно пішов.

За його царюваня голоди йдуть один по другім; один більший від другого, один лютійший від другого.

В 1897 р. голод обхопив просторін в один міліон 780 тисяч квадратових кільометрів; годуволо 37½ міліонів людей. В 1898 р. знов голод в 12 ґуберниях на просторіні в 1 міліон 307 тисяч квадр. кільометр.; знов з голоду гине 25 міліонів людей. В 1899 голод вкоринив ся в Херсонській, Таврийській і Бесарабській ґуберніях; в 1900 р. — крім сих трох голод захопив Київську й Полтавську ґуб. а також великий кусок і в Азийській Росиї.

А тепер в Росиї страшний ніде досї нечуваний голод. Само правительство вже не може його замовчувати. Вже на початку літа правительство заявляе, що проявив ся голод в 12 ґуберниях; потім в осени заявляе, що голод вже в 19 губер. на просторіні в 7 міліонів 220 тис. квадров. кільометр. з населенем — 40 міліонів; а та-ж просторонь рівняеть ся двом третинам цілої Европи. В грудні минулого року, по словам правительства, голодувало 33 ґуберні з населенем — 54 міліони. А в половині січня сього року міністерство рільництва заявляе, що голод обійняв 60 ґуберній.

От правдиві розміри російських голодів. Так правдиві, що само російське правительство не заперечить ні одного слова, бо відомости про се ми брали з російських урядових справоздань.

Показавши нашим читачам величезну російську пустиню, ми покажемо тепер, які пекельні муки мусить терпіти російське селянство, а між ним й наших братів Українців 30 міліонів.

Для сього ми користаемо з російських ґазет, які проходять через остру цензуру високих урядників. Для »невірних Томів« в нотці подаемо назви й числах тих ґазет.*)

Не вродив хліб, не вродила паша!

Починае ся зима і селянство починае сидіти неїв ши. Худоба сливе задармо спродана ліверантам, аби тільки не здохала з голоду перед очима і не завдавала жалю. — Починають ся всякі голодові хороби, пошести й смерть. Починае ся голодовий тифус; а разом зним й плямисгий. Певне кождеи наш читач знае що то за хороби. А от они шемо спеціяльну гоголову хоробу — с к о р б у т. Чи ви знаете, що з Европейських лікарів мало хто навіть бачив на власні очи скорбут, хиба десь в тюрмі. А то страшна хороба. Починають гнити ясна й піднебіне; випадають зуби й волосе; далї по всьому тілї ломить і шпиляе в середині в тілї в різних місцях пукають жили і виливаеть ся кров; кров йде з очей, з носа, з рота; людина зазнае страшних мук, але не мае вже сили й стогнати. Таких слабих трудно тримати в чистоті, бо вони живі гниють і йде від них страшний сморід. Нарешті слабий напів зогнивший за житя вмирае. От такий то скорбут. І мруть від нього селяне в Росиї тисячами, старі й малі. Дитя гние на руках матери, а мати гние на голій землї, бо нема й соломи підстелити; а батько в розпуці дивить ся на все те, й собі того жде. Хіба-ж не пекло! А то послухайте, що бачив російський урядник високої ранґи, проїзджаючи по Саратовській ґуберні. »В Ч. я проїхав в страшний мороз на трийцять степенів. По дорозі по селах мертве царство. Димок видно ледве над десятою хатою. Люди, як оселедці, старі й малі з худобою збивають ся до одної простірнійшої хати і по колії лізуть на ледве теплу піч; паливо бережуть гірш золота. Огрівають ся більше с а м и с о б о ю.

В хаті затикають кожду щілинку, і повітре в хатах — х о ч с о к и р у в і ш а й. Горячої страви ніякої; хліб пригадуе запліснівіле камінне з якого небуть льоху. В різних місьцях епідемія (пошесть) голодового тифусу. Де які села з далека виглядають, як пожарища: солома з дахів спасена худобою, і голі крокви похмуро стирчать на сніговім полі. Але й худоби ледве чи зісталась половина. Часами здибаеш худу страшну, як мара, коняку запряжену в голі сані; в санях видите блідих заморених дітей, а побіч них тяжко ступае, западаючи в снігові намети, мужик з бабою: то ціла родина вибралась по »кавальчики« за прошеним хлібом. Але се ще аристократия. Більшість вже й забула, що мала колись худобу, і пішки пускаеть ся на »божий промисел.« Помочи ні звідки ніякої.«

От тако бачив урядник, там де чорнозем. А що він побачив би там, де гірша земля, наші читачі й сами легко догадають ся. Вони також легко догадають ся, яка то буде сільська господарка і в сьому роцї. Що вдіе знесиляний зголоднілий нарід без насіня, без худоби, без гною і з будинками відкритими для всіх вітрів й негод.

Гарне „русское" жите!... Иде весна, але й вона не обсушить сліз нещасних.

На другий раз ми оповімо, чому се так, і чому буде так доти, доки не розлетить ся на куски, деспотичний престол, з якого вихльостуе „кнут" і нагайка.

„Гром. Голос".

*) Рус. Вѣд Но. Но. 92, 93 і 837 за 1901 р. — Одес. Нов. за 7. квітня. — Терс. Від. за грудень — Сибир Жизнь за 10 — 11 гр. — С. Пет Вѣд. за 25 листоп. і т. д.

Дописи.

19. ЛИСТ ІЗ СТАРОГО КРАЮ.

З парляменту.

По римо католицьких великодних сьвятах з'їхав ся знов австрийский парлямент на наради — не в дуже добрім гуморі. Посли роз'їхали ся були під вражінєм ухваленя резолюциї в справі словінскої ґімназиї в Цилеї, резолюциї, над котрою словінські посли переголосували німецьких. Через цілі сьвяточні вакациї доходили до нас боеві оклики: німецькі посли на вічах своїх виборців заповідають обструкцию, словінські грозять, що абсолютно не відступлять від свого. А хитрий д-р Кербер крутить ся, як муха в мазі: конферуе, успокоюе, обіцюе се і те, аби лиш запевнити спокій. Ходила навіть чутка, що парлямент мае бути розвязаний. В се вправді ніхто не вірив, хоч би вже тому, бо в польської шляхти в Галичині нема гроший, бо вона за послідних пять літ »перевела« вже три рази вибори, а ще й четверті так скоро — се був би рішучо за великий видаток на її плечі. Нарешті посли з'їхали ся, і побачено, що »не такий чорт страшний, як його малюють.« Німці трохи гороїжили ся з початку, навіть виправили вуличну бучу підчас голосованя над резолюциею Плюя... Отся резолюция жадала, аби заснувати ческу промислову школу в Будзейовицях (Budweiss) і таку-ж німецьку школу в Хебі (Eger). Хитрі Німці хотіли, аби над обома частинами сеї резолюциї голосовано з окрема; тоді вони були б голосували за німецькою промисловою школою, а за ческою ні. А коли не заспокоєно їх бажаня, то почали шуміти, далї кричати, товчи пультами, а один відважнійший навіть поробив дзвінком діри в пульті президента палати (котрий — оголосивши перерву — вийшов на нараду), над чим опісля польська екселенция Давидович кивав головою так сумно, приглядаючи ся тим дірам, як пророк Єремія на руїнах Єрусалима... Але опісля Німці таки притихли, резолюция Плюя перейшла в своїм первістнім виді і парлямент дальше перемелюе буджет. Доси »перемелено« промислові і народні школи, ухвалюючи, очевидно все по думці правительства, а вже кінчать »молоти« про фінанси. Підчас дебати над буджетом про народні школи говорив з руських послів п. Романчук, вказуючу на нужду галицьких учителїв, в наслідок котрої брак учителїв в Галичині, а через се знов терпить руське населене, бо для Поляків школа мусить бути отворена, а брак учителїв відбивае ся звичайно на руській шкірі. При дебаті про фінанси говорив знов посол п. Василь Яворський, вказуючи на страшний податковий гнет в Галичині та на протекцийно-руйнуючу господарку віце-президента галицької краєвої дирекциї скарбу ґр. Коритовського, котрий так »урядуе« що панам звичайно відписуеть ся податки, коли тимчасом з хлопської хати тягне ся за податок послідну нитку, котрий систематично переслідуе урядників-Русинів виключно за те, що вони признають ся до руської народности.

Серед того цілого хаосу чисел та нудних дебат, впало з уст президента палати на початку сесиї лиш одно цікаве оголошене: В и ї м к о в и й с т а н в Т р и є с т і з н е с е н о, мешканцям Триєсту і околиці звернено знов зрабовані конституцийні права... А за кров убитих і поранених, за сльози материй і дітий — хиба Бог їм заплатить...

В маю зійдуть ся на наради т. зв. делеґациї. Є се рада, зложена з послів Австриї і Угорщини, вибраних австрийським парляментом і угорським соймом, рада, котра мае радити над спільними справами Австриї і Угорщини. З руських послів вибрано до тих делеґаций посла п. Барвінського.

Рішуча опозиция.

»Народний комітет«, т. е. заряд руської національно-демократичної партиї в Галичині видав своїм послам припорученє, аби вони — з огляду на найновійший рескрипт міністерства в університетській справі тай загалом з огляду на поступоване правительства супротив жадань Русинів — перейшли до рішучої опозициї і підперли в парляменті всякий остро-опозицийний рух. Загалом в національно-демократичній (старій народовецькій) партиї починае по трохи будити ся жите. Редакцию »Дїла« обняв колишний радикал др. Володимир Охримович, маючи за співробітників Будзиновського і Цегельського, також екс-радикалів; »Свободу« редаґуе Будзиновський із Цегельским; в народнім комітеті мають »молоді« доволї сильний голос, а за ними стоять і сьвідомійші хлопи, котрі вправді зі страху перед пекольними муками не хотять приняти на себе »безбожного« імени: р а д и к а л, але серед своеї партиї домагають ся такої самої роботи, яку ведуть (очевидно там, де мають силу) радикали...

(Продовжене на сторонї 5-ій.)

З Ню Йорку. Редактор Ню Йоркской „Правди" з великою радостию доносить в своїм журналю, що аж трох „руско-лемківских" попів має приїхати до Америки, і то ще жонатих попів таких самих, як угорских.

Тож радуйте ся і веселіть ся американьскі Русини, бо до тепер малисьте кількох нежонатих попів, а тепер дістанете і жонатих. То есть до тепер цілувалисьте тілько попів в руки, а від тепер будете мати честь попцілувати і імость. А паничів і панночок будете мати тілько, що і цілий день не обцмокаєте; і чи нема вам чого веселити ся?

Тота сама „Правда" доносить своїм читальникам, що „Свобода" не одовта має спровадити до Ню Йорку українську менажерию, ато на тій підставі тое все подає, що вже лінського року спровадила бурмилу і его учителя пана Компромісового, а тепер має другу пару, тхоря і желізняка, що москвофільским Наумовцикам не дають дихати.

Натоє все ми звірі і їх учителі повідаємо навстарпомому зарядцеви Ню-Йоркскої москалофільскої менажерії, що звірі і їх учителі спротивили ся вашому поступованю з ними і для того ся бурять, бо звірі як і всі звірі суть ріжного характеру тай спротивляють ся своєму смирителеви, котрий їх хоче всіх на свою руку перевести і над ними владіти а потім гавкнути на ціле горло що то ваша заслуга.

Тим часом звірі бурмило і тхір із їх учителями бурять ся, бо видять, що ви їх старша голова не правильно з ними обходите ся.

Звірятам кажете ріжні нечувані штуки показовати, а їх учителям кажете молити ся, учити, трудити і трезвити ся, хотяй того самі не робите.

Во як сам знаю в році і раз не помолите ся, учити не учите ся, бо кажете, що ви наймудрійший на цілий сьвіт, трудити ся не хочете, бо видите, що гавкаєм, як і другі гавкають на всіх уштивих людей, найлiпше можна жити, то-ж такого принципу держитесь, як чорт бодака, трезвити ся кажете всім, хотяй і не суть пяні. Отже ті ваші фальшиві науки так звірятам і їх учителям допекли, що аж внесли протест на вас до людної „Свободи", бо їм кривда діє ся дивлячись на вас, яко на старшу голову, як она з ними поступає, а сами коли хоче що напротив них написати мусить наперед три чарки гіркої вытягнути жеби вам лiпше до мозґу що лізло і ліпшої енерґії додавало.

І постановили доти протестовати, доки не станете на них уїдати.

Желізняк.

НОВИНКИ.

Дальший вывказъ жертвъ зложеныхъ для рускихъ студентовъ въ Галичинѣ.

З Lethbridge, Alta, Canada.

Йосиф Бубняк	50
Василь Семака	50
Дмитро „	25
Петро Лакуста	25
Зібрав Ос. Бубняк	$1.50
Федко Кохань, Филадефія, Па.	$1.00
Попередно зложено - -	788.43
Разомъ - - - -	$790.93

Старайтесь, щобы мы могли послати бодай 1000 доляровъ до краю!

— **Убійникъ** російского міністра, справъ внутрѣшныхъ Сіпяґіна, называе ся Малишевъ. Минувшого року выдалено его зъ кіевского університета і выслано за кару до арештаньскихъ ротъ, але царь мѣжь иншими помилувавъ и его. Малишевъ, якъ мы вже доносили въ попереднôмъ числѣ »Свободы«, приступивъ до міністра, перебраный за офіцера и стрѣливъ до него зъ револьвера 5 разôвъ. Двѣ кулѣ влучили міністра въ черево, одна зранила слугу, а двѣ трафили въ стѣну. Послѣдни слова міністра були: »Чому мене мордують? Не знаю, чи я кому зробивъ що лихого?« Середъ загалъного переполоху убійникъ môгъ легко утѣчи, по довершеню замаху, тымъ скорше, що передъ брамою ждала на него повозка, запряжена знаменитыми коньми. Мимо того вôнъ позволивъ себе розоружити и увязнити. Коли его переслухували зôзнавъ, що сповнивъ мордъ зъ мести за свого батька, котрого заслано на Сибіръ, и за свои власни кривды.

— **Пятеро** дѣтей фармера Мончена згорѣло дня 27. м. м. въ Норбертъ, Ман. Канада, пôдчасъ пожежѣ дому. Самъ фармеръ зъ женою такъ попекли ся, що змушені лежати въ лôжку, а шеста ихъ дитина догарае зъ тои самои причины.

— **Сейчасъ** по сповѣди допустивъ ся злочину убійства господаръ Дмитро Слюсарчукъ въ Пѣстини (Галичина). Вертаючи вôдъ сповѣди убивъ сокирою коло своихъ ворôтъ свою жену, а опôсля хотѣвъ убити 8-лѣтну дочку; на щасте она вôдскочила въ бôкъ и сокира лише легко засягнула еѣ по чолѣ, та зробила малу рану. Убійника вôдставлено до суду, де безъ сумнѣву жде его лѣпша сповѣдь.

Чи ви знаете, Мейфілдчане і Шенандорчане, що ваші сьвященики о. Обушкевич і Лавришин присягали в суді, що они суть під католицкими бискупами, та що католицкі бискупи мають над ними таке саме право як над першим лішшим католицким попом?

Єсли знаете а не протестуєте против сего, значить, що годите ся на тое і тим самим добровільно піддаєте себе і свою працю під власть католицких бискупів.

СКУПАР.

Образ з житя руских робітників в 3 діях а 4 відслонах.

—Написав СТЕФАН МАКАР.—

(Дальше).

Поява сема.

ОРИНА, АНТІН і ГНАТ.

ОРИНА. Треба муштрувати штурпака, а най Господь хоронить, щоби дати ся єму хоч один раз під ноги. (Входять Антін і Гнат. Весело.) О, гостоньки, гостоньки! А які несподівані (витає ся.) Прошу сідайте, сідайте! (сідають.) Ми ще на разі, то й не змовли так скоро розґаздувати ся! Так близенько нас мешкаєте, а не вступили ніколи (до Гната, ударивши его жартобливо по рамени та вдивляючись єму філютерно в очи.) А чому ти не зайшов відвідати Ваня, свого давного товариша, га? Як вже не до него, то бодай до мене повинен був навідати ся! Я би могла нараяти яку дівчину — а есть їх в Ню Йорку не мало.

(Гнат лиш вдивляє ся в неї і здвигує раменами, не знаючи що відповісти.)

АНТІН. Ми прийшли до вас за ділом.

ОРИНА (живо.) Що то такого?

АНТІН. Справляємо нині баль на дохід брацтва, а не маємо такої женщини, щоби уміла заняти ся продажею цукорків, мороженого і таких інших дрібничок, то-ж просили бисьмо вас, чи би ви нам не послужили?

ОРИНА (радо.) Добре, добре! О, я знаю як такий інтерес вести, бо бувала я в Ню Йорку не на одній забаві, то бачила, як оно між людьми водить ся. Але за те, як музика заграє, то обоє перші пустимо ся в танець.

АНТІН. Вже мене з того мусите звільнити, бо я буду чим іншим занятий.

ОРИНА. То ми обоє з Гнатом! Правда?

ГНАТ. Чому би ні, я готов.

ОРИНА. Ой бо-ж то я люблю музику! О півночи би зірвала ся та бігла слухати. Що то ту! Ту нич нема, але там в Ню Йорку! Там жити і вмирати.

ГНАТ. То чого-жесь ту ішла, коли тобі там було так добре?

ОРИНА (ніби жартом обнимає его.) Мені так за тобою було тужно.

АНТІН (встає.) Треба нам йти дальше. (до Орини.) Так вже прошу вас, не забудьте щосьте приобіцяли.

ОРИНА. Будьте спокійні, я певно прийду.

ГНАТ (пращаючись з Ориною, тисне єї за руку, потрясуючи нею.) Але щобись зі мною гуляла, Орино!

ОРИНА. Ой, не тисни так! А то сильний хлоп!

АНТІН. Ходи вже, чого зачіпаєш чужу жінку.

ГНАТ (йдучи махає до Орини рукою, опісля до Антона.) Біг-ме забавна жінка!

ОРИНА. Ґуд-бай! Ґуд-бай!

Поява осьма.

ОРИНА і ВАНЬО.

ВАНЬО (входить.) Ваня розсипала ся з тими колекторами, чи якого з ними смутка?

ОРИНА. Там що знов?

ВАНЬО (з обуренем.) Спокою не дають ті люде. Лупаю перед хатою дрова, а до мене приходить двох колекторів і жадають грошей на якісь там „емігрант" чи яку німоту.

ОРИНА. То треба їх було чим обдарувати, щоби потому не бесідували за нас.

ВАНЬО. А якже! Я ту по улици збираю гроші. А еще зачали собі з мене кепкувати. Вог би їх побив, та би їх побив!

ОРИНА. Я чула, Ваню, що ти маєш пару центів ускладаних — богато їх есть?

ВАНЬО. Єй, де там у мене гроші — добре що сам важив (хоче відходити.)

ОРИНА (до себе.) Не хоче скупар зрадити ся, але пожди, знайду я їх, хоч би під камінь заховав. (до Ваня.) Ваню, верни ся, щось тобі маю сказати.

ВАНЬО (вертає ся.) Що такого?

ОРИНА. Просили мене люде, щоби я їм вислужила нині вечером на балю, то гадаю, треба би пійти.

ВАНЬО (кривить ся.) То не варта!...

ОРИНА. Певно, що для тебе не варта, бо ти відлюдок, але знов не мисли, щоби і я з тобою дичіла. Дай мені пару центів!

ВАНЬО (шкробає ся по за уха.) Ой все ті видатки, а доходу нема.

ОРИНА. Ти, жовтуне проклятий — ти, бодай ти вже раз вдавив ся тими грішми.

ВАНЬО. Тихо, Орино, тихо! (витягає з кишені 50 центів і дає їй.) На! (Орина видирає їх від него з обуренем.)

Поява девята.

ОРИНА, ВАНЬО і ІЛЬКО.

ІЛЬКО (вбігає веселий.) Орина! Ти вже готова? Ходи, бо вже пора!

ОРИНА. Зажди хвилинку, я лиш капелюх возьму.

ВАНЬО (з невдоволенем.) Орина має такого, що єї відпровадить! (відвертає ся. Ілько підбігає до Орини і цілує єї, в тім Ваньо відвертає ся і приланує їх.)

ВАНЬО (злістно.) Ах, як я не люблю, як хто мою жінку цілує.

ОРИНА. Та Ілько тілько жартував.

ВАНЬО. Добрий мені жарт, як до тебе притулив ся.

ІЛЬКО. Чейжеж я єї ще не вкусив! (до Орини) йди вбирай ся!

(Орина відходить а Ілько хоче йти за нею. Ваньо бере его за руку і придержує.)

ВАНЬО. Тебе там не потрібно, можеш ту лишити ся.

ІЛЬКО. Хиба тобі з'їм жінку?

ВАНЬО. З'їш чи не з'їш а таки лиши ся ту. Як хочеш цілувати жінку то вжени ся як я, а на чужих очий не звертай!

Поява десята.

ВАНЬО, ІЛЬКО, ФЕЦЬО, ФРУЗЯ і ОРИНА.

ФЕЦЬО (входить). А що вже готові? Ти, Ваньо, йдеш на баль?

ВАНЬО. Треба хиба пійти, бо і жінка йде.

ОРИНА (надходить). Ми обоє з хати відходити не можемо, хтось мусить лишити ся!

ВАНЬО. Ні, я піду, я тебе так саму не пущу. (Ілько моргає на неї)

ОРИНА. Таж я не дитина, щоб потребувала опіки а в хату, не дай Боже, закраде ся який злодій, то все повиносить — ще твої гроші забере.

ФЕЦЬО. Прецінь ту не чути було за жадні злодійства — ходи, Ваню, ходи!

ІЛЬКО. О нещасте не трудно — я би ніколи не лишав самого дому.

ФРУЗЯ (вбігає). Він ту став до ради, а я жду на него! Тьфу! десь до тої Орини все бігне так, як би зачарувала кого (виходить).

ФЕЦЬО. Бодай тебе і з бабами: от до кого мене прикладає (відходить).

ОРИНА і ІЛЬКО. Ходім і ми.

ВАНЬО. Ні, ви не підете обоє, я мушу Орину підпровадити. Десь ту був мій капелюх (шукає за ним, а знайшовши, засаджує на голову).

ОРИНА. Де-ж би я з тобою йшла і то ще так погано вбраним?

ІЛЬКО. Най йде, то як верне, побачить свої гроші, як своє вухо.

ВАНЬО (до себе). Правда, що шкода би було тих пару центів. (опісля) Бодай би був хоч Фецьо не відійшов, то могла би пійти з ним. (Орина і Ілько взявшись за під боки йдуть).

ВАНЬО (бігне до вікна). Зажди Орина! (кличе) Фецю, гей, Фецю! Не чує... (вертить ся) Ні то лишити ся, ні то йти. (Ілько і Орина, сьміючись, відходять, а Ваньо за ними) А не бав ся там довго, Орина! Ти Ільку, вара від моєї жінки! (приходить назад на сцену).

Поява одинайцята.

ВАНЬО (сам).

ВАНЬО. Клопіт тай годі! Мені таки випадало йти враз з жінкою, а я дурний пустив єї з другим і то ще з тим Ільком, що то про него не конче добре бесідують. А що? Зберу ся тай піду на той баль! (по хвильці) Ба, а гроші? Най яка біда залізе до хати або, борони Боже, огонь, тай пішла марне моя праця. А я гірко мусів на них працювати! Один Пан-Біг знає, кілько я витерпів. А жінка тай другі люде раді би знати, кілько я маю наскладаних! Ого, тілько їм покажи — зараз злетіли би ся всі як гайворони і розшарпали все до чиста. Аби хоть Орина не знюхала, де я їх заховую. Добре, що нема нікого — треба їх оглянути, чи припадком не зіпсували ся. Треба для них винайти иншу криївку. Там в сіннику они вже небеспечні. (йде до другої комнати й виносить гроші, завинені в шмати) Суть мої голубчики, суть! (кладе на стіл і радий на лаці перегортає ся в них) Ціла тисячка! Не бракує нічо! А то моя кров, мій піт кервавий!... Я не доїв, не вбрав ся, не діспав за девять років, а складав цент до цента! Тепер вже сума! А они радили мені занести до банку... Дурні! Ніби я, що гарував на них, не потрафлю допильнувати їх лучше, аж якісь там банкири... Вкрадуть, збанкротують — а потім що? В нинішних часах, нема що кому вірити! (вдивляє ся в гроші, всьміхаючись) Як би ви грошенятка уміли людску бесіду, не одно би ви цікавого розказали! Я зжив ся з вами, як з рідними братами — кождий значок на вас знаю, а пізнав би вас, хоч би вас занесло Вог вість куди. Н раз, бувало, доножичу яких пару центів і переміняю на цілковитого доляра. Во що то! Чоловік? не желіво — що день, то слабший. От хоч би ще Пан-Біг дозволив здоровля на яких два три роки, заробив би на дорогу до краю, а там осів на ґрунті тай став порядним ґаздою... (зітхає) Якось оно буде — пережив тілько, то діжду ще і трошка. (згортає гроші і завиває в шмати) Тепер як їх заховаю в углі під дошку, то ніхто їх не знайде. (відходить).

Заслона спадає.

Відслона II.

Та сама комната — над раном.

Поява перша.

ОРИНА (сама).

(З надвору чути крики людей, що відпроваджують Орину до хати).

ОРИНА (вбігає на сцену, відчиняє вікно, махає рукою). Добра ніч! Добра ніч!

З НАДВОРУ: Ґуд бай, Орина! Ґуд бай!

ОРИНА. Дякую вам за товариство!

(З надвору крик змішаних голосів, а поміж ними голос Ілька: Варуй від неї, бо тобі всі кости поломлю).

ДРУГИЙ голос: Так мені вільно забавляти ся з нею як і тобі.

ОРИНА (кричить). Дай єму спокій, Ільку! (чути тупіт утікаючих, а вздогін за ними кричить гурт: втікай, втікай!)

ОРИНА (глядить за утікаючими хвилиночку, опісля зачиняє вікно). Не дожене его Ілько! Але ж бо хлоп заздрістний, заздрістний — але бо і хлоп з него, як возьме до танцю, то на руках носить. (обтирає піт з чола.)

Поява друга.

ОРИНА і ВАНЬО.

ВАНЬО (вбігає на половину одягнений, прокинувшись зі сну). Ту що такого, горить, чи що?

ОРИНА. Йди гнити дальше, йди! Горить... не бачиш, що добрі люде відводили мене до хати?

ВАНЬО. Ладні мені добрі люде, що вертають над раном та викрикують під чужими хатами. О, то красно на ґаздиню водити ся з таким товариством!

ОРИНА (з пересердя). Бо мене люде любять і шанують, то і відводять і за те їм Боже нагороди стократно. Але коби ти знав, як про тебе розказують, то як бись мав крихітку встиду, то бись втікав за десяті гори.

ВАНЬО (байдужно). Най собі здорові говорять, мене се не болить, ні свербить.

ОРИНА. Ага, тілько я бідна, мушу паленіти за тебе, за такого простачиська. (плаче) Бодай я була перше ноги поломила, заки вийшла за такого калакуня...

ВАНЬО. Но, Орина, не плач. якось оно буде. Лучше йди та перебери ся, а я вбирати ся буду до роботи.

Поява трета.

ВАНЬО, ОРИНА і ІЛЬКО.

ІЛЬКО (вбігає веселий, вигукуючи по дорозі). Гоп, га! (хапає Орину і обертає нею як при танцю) Утік мені, песій син, а то був бим его змолотив на квасне яблоко. Най не пхає ся до тебе, коли бачить, що зі мною танцюєш.

ОРИНА. Ти горячко якась, ти!

ВАНЬО (прибігає до обоїх і хоче відтрутити Ілька). Ти що собі гадаєш? От видиш его. Не йдеш своєю дорогою, колись пяний, а будеш нападати на чужий дім?

ІЛЬКО (з погордою). Ти вічна каліко, ти мізерото! Йдеш?

ВАНЬО. Орина? Та ти позволиш, щоби він ту в нашій хаті так мене ображав?

ОРИНА. Ти на то хлоп, то постав ся до него по хлопски.

ІЛЬКО. Твоя правда, Орина! Тепер аж мені подобаєш ся! (обнимає єї і цілує) Ми пара — нам жити і вмирати разом. А що Орина, ми обоє найлучше з усіх танцювали на балю. Всі люде на нас ззирали ся.

ВАНЬО. То се так?

ОРИНА. Або що, хиба мені не вільно, чи що? З тим забавлю ся, з ким мені захоче ся, а тобі до того зась!

ІЛЬКО. Бувай здорова, Орина, а коли побачимо ся?

ОРИНА. Я тобі казала (до уха Ількови.) Та ж знаєш, що Ваня не буде цілий день дома.

ІЛЬКО (всьміхаючись.) Розумію! (відходить.)

Поява четверта.

Ті-ж без ІЛЬКА.

ВАНЬО. Орина, на милість Божу, скажи мені, чи се правда, чи се лиш мені так здає ся?

ОРИНА. Що тобі має здавати ся?

ВАНЬО (тремтячим голосом.) А от . . . . ніби з тим Ільком... Правда, що ти тілько жартуєш! О, я знаю, що ти порядна ґаздиня, ти би не допустила на себе і на мене такої ганьби?

ОРИНА. Що то за ганьба? Адже ж сам бачиш, що ти при Ільку харлак, а я собі жінка гожа.

ВАНЬО. Хиба ти не бачила того перед тим, який я, по що-ж виходила за мене?

ОРИНА. Є, дивіть ся на него! Він мене буде брати на сповідь! Зробилам перше так бо мені так хотіло ся, а тепер хоче ся мені робити інакше, то роблю інакше.

ВАНЬО (вдивляє ся її хвильку, а потім вибухає сердечним плачом.) Ой Боже мій Боже! То то мене Пан Біг покарав! (закриває лице долонями.)

ОРИНА (сьміє ся з Вана, а відвертаючись від него в підскоках йде до другої комнати, підспівуючи.) Гоп, га, тра-да-ра-та. . . . .

(Дальше буде.)

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Thursday by the Svoboda Publ. Co., 111 Lackawanna Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

“Свобода”

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштує:

Въ Америцѣ на рôкъ $2.00
„ „ „ пôвъ року 1.00

Оплачувати ґазету треба все-гда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то є карточку, котру достанете вôдъ почтаря або аґента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнѣ грошей достати.

Адресъ:
„SVOBODA“
111 Lackawanna Str.,
OLYPHANT, PA.

Нумеръ телефону: 8082.

Черезъ нашу редакцію можна замовляти и пересылати грошѣ для всѣхъ старокраєвыхъ рускихъ ґазетъ и другихъ выдавництвъ.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Безъименныхъ дописей не принимаємо.

УВАГИ.

Розправа латиньского „бішопа“ Гобена зі Скрентон, Па. і его хрунївскої компанії проти о. Ардана і рускої громади з Олифант, Па. тревала 3 дни: 30. апріля і 1. та 2. мая б. р. Арґументація лоерів по обох сторонах відбуде ся аж 16. мая, а рішене суд видасть пізнійше. „Бішоп“ Гобен то собі цікава людина. Він повідає, що церкви не хоче, тілько всї греко-католики, якими суть й Русини, мають належати під его „неограничену власть“. То виходить на те, як би хтось прийшов до ґазди і повів, що стайні не потрібує, але пастух і вівці то его власність. Тай, бачите, судово т. е. силою хоче взбільшити свою вівчарню. а Ісус Христос прецінь нікого не змушував вступати в его слїди, але ще навіть казав раздати, сли бачив недостатки до досконалости. Но, але римо-католицизм то ще не наука Ісуса Христа!

Сторону „бішопа“ тримали: два тверррррдо-руссссскі попи: К. Лавришин з Шенандоа і Ѳ. Обушкевич з Мейфилд, словацкий кат. плебан Стас, та пару (збаламучених Обушкевич & Хуроб компанією) людей з Олифанту.

Що «твердошкірий» (тверду шкіру має і віл — пр. складача) плебан, Стас, сьвідчив за бискупом то не дивота, бо „бішоп“ зробив его клебаном, а в старім краю був би хиба возьним. Але що в ту компанію влїзли сьвідомо оо. К. Лавришин і Обушкевич — то се вже крайне хруньство.

О. Лавришин сьвідчив зворушений, а місцями безчельно. По его захованю ся було видно, що перебуває внутрішну борбу совісти, але побідило хруньство, сли потрафив сьвідчити проти сьвятих справ рускої церкви. Він був на розправі лиш перший день і то не цїлий. Правдоподібно грижа совісти була причиною, що більше не показав ся на розправі. Коли о. Лавр. ввійшов до судової салї, то сейчас побіг до „бішопа“ з глубоким поклоном і усадовивсь коло „бішопа“, але бішопский писарь сейчас его випросив, бож „вйокарий“ а „бішоп“ то не всьо риба.

Найперша пальма нагороди за зізнаня в користь лат. біскупа належить ся о. Ѳ. Обушкевичови. Сей сиволосий і твердорусссский патріот, що вже перебуває в Америцї 12-тий рік, сьвідчив по польски, бо так диктувала ему его москвофульска фільозофія. Очевидно, рідна мова то хлопска мова, а московскої ще не навчив ся. Єго зізнаня під присягою яко сьвідка то публичний гріх, взиваючий до неба о пімсту. Прислухуючись его зізнаням, чоловікови робилось не добре, а з другої сторони сунулись питаня: чи сей старовина вже дістав дитячий розум? — чи таки бреше?

Хоч до дитячого розуму ему так як до гробу, отже перше питане виключене, але зваживши всї его подвиги в Америцї, від саміських початків до днесь, скорше мож припустити питане друге. З его захованя ся було видко, що в фарисействі він дійшов до досконалости: У о. Обушкевича перше місце займають его справи особисті. Хтоб важився влїзти ему в дорогу сих особистих справ, тим самим стає его ворогом. Правда, о. Обушк. дуже ладно вміє прощати ворогам і молитись за них, але тілько устами або на папери. Єго слова а дїла то небо а земля.

О. Обушкевич в Шамокин і Шенандоа, Па. молив ся за о. Андруховича, а рівночасно процесував его і волочив ся по судах. Вкінци допровадив до того, що о Андр. мусів забратись до краю. Опісля звернув о. Обушк. свої любезні очинята на о. Вислоцкого в Олифант, Па. і доси залицяв ся, доки о. Висл. не забрав ся. За час свого 6 лїтного пробуваня в Олифант о. Обушк. пару разів дякував за парохію і неприхильно відносив ся до лат біскупа. Вже 4 роки минуло, як пробуває в Мейфілд, але все не устає молитиось за ворогів і таки допровадив Олифантцїв до процесу, а рівночасно має сьміливість говорити Мейфілдчанам, що за ним побиваютъ ся всї ам. Русини: і Джерзі-Сітці і Пасайчане і Пітсбурщане і Врадочане і т. д.

Щасливий той о. Обушкевич, коли его всї так люблять! Тай „бішоп“ Гобен его дуже полюбив, бо о. Обушк. сьвідчив під присягою, що належить під его неограничену власть, що ему приказав сам небіщик кард. Сембратович! Чи то правда о. Теофан? А чому-ж вас до днесь друкують в шематизмі львівскої епархиї, яко сьвященника свого, що сьвященнодійствує в півн. Америцї? А протест небіщика кардинала проти розпоряджень римскої Пропаґанди і его практика до самої смерти нич не значать? Незавидуємо вам вашого положеня, але скажіть ще і Мейфілдчанам по щирости, що „бішоп“ Гобен має власть над вами, а тим самим над ними! Хоч ваше зізнане під присягою на „вітнис стендї“ вже вистарчає для всїх і вся. — Ми ще нераз собі погваримо!

абс.

ПРОСИМО присылати чимъ скорше дальшй жертвы на бѣдныхъ рускихъ студентôвъ, що выступили зъ університету у Львовѣ (Галичина), на адресу редакціи „Свободы.“
„SVOBODA“, Box 418,
OLYPHANT, PA.

ЗЪѢЗДЪ

рускихъ священникôвъ и делеґатôвъ рускихъ церковныхъ громадъ въ Гарисбурґу, Па.

(Дальше).

Пôднесено много несправедливыхъ й кривдячихъ нашу церкву та обрядъ въ Америцѣ фактôвъ, якихъ допускають ся лат. бискупы, котрыхъ власть кажуть намъ узнавати. А оденъ зъ передбесѣдникôвъ заявивъ слушно, що те, о чѣмъ мы ту говорили, есть лишь малою часткою всього того.

Потôмъ забравъ слово п. Иванъ Глова: Вже досить кривдъ, больше не треба вычисляти, бо й зъ тыхъ ясно, куда намъ йти. Причиною всього есть унія нашои церкви зъ Римомъ, котрий пôдчинює насъ лат. бискупамъ. Мы-жь не латинники! Зôрвати зъ Римомъ, се една рада, — а „прочь зъ Римомъ“, се оправданый нашъ кличь. Вношу, щобы приступити до дневного порядку, обговорюючи точка за точкою.

Приступлено до порядку дневного, а предсѣдатель поставивъ першу точку пôдъ голосоване:

Чи маємо мы позволити на се, щобы рускѝ священники узнавали надъ собою зверхнôсть католицкихъ епископôвъ?

Принято одноголосно: не узнавати зверхности кат. бискупôвъ нѣколи и пôдъ жаднымъ условіємъ.

Добре, щосьте такъ ухвалили, — забравши голосъ мовить о. Арданъ. — Теперь ходить о те, якъ бы ту ухвалу выконати и запобѣгти можливôй а навѣть певной влѣзливости латинникôвъ до нашихъ церковныхъ справъ. Люде повыбудовували церкви и думають, що тôлько они и больше нѣхто не має до нихъ права. Тымъ часомъ хто такъ думає, то мылить ся грубо. Римъ приказавъ належати рускимъ священникамъ пôдъ власть лат. біскупôвъ, и хоть галицкѝ и значна часть угорскихъ священникôвъ зъ того розпорядженя сьмѣють ся и въ практицѣ не выконують, але все мають вôдъ лат. біскупôвъ паперы и суть повписуванѝ до ихъ шематизмôвъ (діректорі), а се власне есть достаточною ключкою для лат. біскупôвъ щобы вмѣшатись.

Се рѣчь не маловажна! Слижь бо священники належать або мають належати пôдъ власть лат. біскупôвъ, то се бізнесъ также цѣлои громады. Навѣть сама назва (greek)-cath. може бути для латинникôвъ ключкою. Лат. біскупы довѣдавшись о тôмъ будуть старатись насъ нищити, а хрунѣ будуть имъ помагати. Насъ ту днесь мало, о нашихъ ухвалахъ довѣдаєсь якихъ 20 тысячь ам. Русинôвъ, а де решта? Тому намъ треба забезпечитись напередъ, щобы народъ не давъ збаламутитись хрунямъ та щобы всьо було згодне зъ правами рускои церкви и Сполученыхъ Державъ. — На се треба пару мѣсяцѣвъ часу.

(Дальше буде).

Дописи.

20. ЛИСТ ІЗ СТАРОГО КРАЮ.

З житя католицької церкви.

„Папа дуже бідний, сьвітської держави вже не має, а вороги церкви множать ся... Треба їх поборювати, а на боротьбу треба средств..“ Так голосять католицькі духовні і що року збирають від своїх вірних грошеві датки для римської курії, звістні під назвою „Петрового гроша!“ Минувшого року ті датки виносили 1.840.000 франків, а третину тих грошей (621.000 франків) зложили Австрия (212.000), Італїя (248.000) і Іспанія (161.000). „В державах тих живе „щиро католицьке населене“ — скажуть певне всї прихильники римської курії... Але коли подивимо ся на ті три найбільше католицькі держави в Европі, то побачимо страшні річи. В А в с т р и ї національний гнет, парляментарні шахрайства, панованє сильних над слабими, материяльна нужда і моральна темнота, а всї ті вицьвіти католицизму доходять до свого вершка в нашій Галичині. В Італії голодові революциї, гнїздо анархістів. В Іспанії вічно розрухи, вічно кипить, народ-велитель, приспаний доси, скований езуїтськими путами, пручаєть, аби скинути з себе кайдани. От поле, на котрім католицизм збирає такі богаті плоди. Культурні держави, в котрих просьвіта і материяльний добробит, дають „Петрового гроша“ дуже мало. Католицизм, жадна гроша і власти політика Риму скубе вовну лиш із непросьвічених, некультурних, лиш із тих, про котрих сьпівав Шевченко:

„кругом неправда і неволя,
народ замучений мовчить..“

А отсю політику римської курії думає теперішний папа утвердити і на будуче, думає зробити папський престол дїдичним. І так доносять з поважних католицьких кругів у Баварії, що папа задумує або ще за житя або в тестаменті іменувати своїм наслїдником кардинала Рамполю.

А тепер подивіть ся, браття американскі Русини, як то „щиро“ опікуєть ся римська Пропаґанда, та права рука папи. В Греції і на сусїдних островах живе 34.710 римо-католиків, для котрих заснувала Пропанда три архієпископства, пять епископств і дві духовні семинарії. А вами, греко-католиками, котрих є в Америцї майже 10 разів більше, „опікуєсь“ вона так, що дала вам аж двох візитаторів!... З сего видно як на долони, що Пропаґандї о процвитанє вашої церкви ні крихти не ходить і вона виділа би вас найрадше римо-католиками в шпонах айришських бискупів. Час уже вам те зрозуміти і подякувати за таку опіку. Бога можна всюди хвалити, не лише під крилами Риму!...

Папа і російський цар живуть собі в дружбі, звичайно, два володарі, та се не перешкаджає російському цареви дусити католицизм. Се-ж і відбиваєсь не на папі, а на його вірних... От і сими днями засудив царський уряд на засланє римо-католицького епископа Звіровича з Вильна на Литві зате, що той забороню вав своїм вірним посилати діти до церковно-православних шкіл, де в католицьких дїтий вщіплюють православе. От свобода!... І туди хотять тягнути наш нарід наші домашні Юди?!..

А в нас нарід починає що раз більше прозрівати, вже й не кождому попови вірить, як Богови, а починає відріжняти злих попів від добрих. От пр. селяни а Плоскім Старо-самбірського повіта почали бойкотувати свого пароха в церковних справах за те, що він, маючи вже парохію в сусїднім селї Гагілках, запалав „ревностию“ спасати і їх души і доти убивав ся, доки не викурив сотрудника із Плоского. Для сеї цїли сей „твердо-рус-скій патріотъ“ о. Йоан Господаревский, схрунив навіть при виборах, не прийкавши на вибори, хоч був виборцем. За сю „заслугу“ власти узнали, що Плоске без самостійного сотрудника може обійти ся, бо тамошних селян може обстричи і о. Господаревський. Та на таке рішене селяни відповіли бойкотом і в ніяких справах до о. Господаревського не ходять.

З московфільского табору.

Москвофіли вже бачать пропасть під своїми ногами, в котру їм туй-туй буде треба провалити ся, і в перед смертних судорогах напружають всї свої сили, аби кинути ще як найбільше болота на Русинів. На всїх визначнїйших Русинів пишуть вони у своїх ґазетах несотворені річи, повні скаженої люти та підлої брехні; „Русское Слово“ видають у збільшенім обемі, аби лиш затуманити як найбільше селян; кидають ся на руських теольоґів, закидуючи їм у своїй ґазеті „Ґалічанін“ безбожність за те, що вони видали по руськи книжку із своїми творами; знюхали ся з польскою шляхтою і старають ся придбати в неї як найбільше ласки, за що кирнять, де лиш можуть. І вже тепер вони гарні в очах польской шляхти, а польско панські ґазети в спілці з москвофільскими уїдають при кождій нагоді в один голос на Русинів. І як-раз тепер надійшла пора, аби москвофілів розторощити раз на все, здемаскувати їх так,ааби вони вже нїколи не сьміли піднести голови. Та на жаль і в сїй хвили де хто вірить ще в їх руськіст, уважає їх не Юдами, що нарід продають, а руською партиею, робить спільно з ними. І тому годї не піднести з обуренем того, що пр. в такім Турчаньскім повітї один з визначнійших тамошних людий, о. Григорий Мороз, парох Борині, дописуватель „Дѣла“, має чоло належати до „Ощества им. Качковского“, бути виділовим філії того „Общества“ і рекомендувати його селянам. Се скандал, якого не повинно ся терпіти! Або Русин, або московско-польскій наймит! Помежи дощ ходити тепер нїхто не сьміє!

Жіноче віче в Станиславові.

Не одно у нас лучше було-б, коли-б наше жіноцтво було инакше, коли б наші женщини мали більше образованя та коли б не пильнували виключно горшка, але також „мішали ся до політики“, т. є. інтересували ся публичним житем. Ах то в наших женщин і знаня мало, і — в слїд за тим — патріотизму, любови до свого мало і нахилу до чужого за богато... Та се лиш загальний погляд, бо тепер зачинає йти до лучшого, бо тепер суть на Руси вже такі одиниці поміж жіноцтвом, котрими сьміло можемо гордити сь, котрі і в лїтературі і в суспільнім житю не посьлїдне занимають місце. І от ті рухливійші женщини беруть ся будити зі сну і своїх сестер, беруть ся освідомлювати їх. Одною точкою такої роботи було і жіноче віче, яке відбуло ся 25. марта с. р. в Станиславові, на котрім головно раджено про орґанізацию руських жінок по містах і по селях. Реферат про се мала писателька Константина Малицька, а в своїй промові кинула богато сьвітла на невисьвітлену ще доси жіночу справу. Остаточно ухвалило віче ряд резолюций, взиваючих інтеліґентні руські женщини, аби вони старались орґанізувати і просьвічати руських селянок і робітниць. Резолюциї ухвалено одноголосно, коби лише на тім не скінчилось.. На вічу піднесено також гадку видаваня популярної руської ґазети для женщин, котра мала б виходити або самостійно або бодай як додаток до львівської „Свободи“ або „Громадського Голосу“.

Справа руських студентів

знов прийшла на денний порядок. Польсько шовіністичному сенатови львівськово университета, польській шляхті намістникови Галичини, польському ґрафови на греко-католицькім митрополичім престолї у Львові, центральному правительству в Відни, котре стоїть о ласду »кола польского«, — всім тим »властям і начальствам« дуже о те ходило, аби руські студенти вернули на львівський університет, аби хоч по части зняти з него той сором, яким він через сецесию руських студентів окрив ся перед цїлим цивілізованим сьвітом. І от придумали вони таку штучку: Сенат львівського університета ухвалив, а намістник Галичини і президент міністрів затвердили і похвалили постанови що до прав руської мови на львівськім університеті. Отсї постанови оповіщено міністерським рескриптом з 29. марта с. р. Не містять вони в собі нічого нового, не дають Русинам ніяких нових прав, хиба повтаряють те, що вже на підставі основних конституцийних законів кождому горожанинови австрийской держави належить (так пр. руські відповіди на руські поданя), а по части відбирають і те, що вже Русини мали силою кільканайцяти лїтного звичаю. На конець той рескрипт підмащений кількома солоденькими обіцянками, що — мовляв — коли Русини будуть чемні і вернуть на львівський університет, то можуть сподівати ся, що ще щось дістануть. Отсими обіцянками думав п. міністер задурити наївних та льояльних Рутенців, немов би кому дати в лице і потім його погладити...

Та сим разом власти перечислили ся. Руські студенти мають за богато в собі свободолюбного духа, аби скакати під такт міністерської сопілки і ухвалили, що тепер на львівський університет не вернуть, а міністерський рескрипт уважають новою обидою, яку кинуло правительство в лице руської суспільности.

Певна річ, що на львівський університет руські студенти вернуть колись, вернуть, аби в своїм краю, на рідним ґрунті вести далї завзяту боротьбу не лише за університет, але й за всї наші національно-політичні та суспільно економічні права, з яких наш нарід давно обрабувано і з кождим днем що-раз більше обрабовують, — але не вернуть вони тепер, коли того хоче польська шляхта і її союзники: москвофіли та ґр. Шептицький, що мов вовки в овечій шкірі пробують усяких способів, аби лише вбити руську справу.

І так москвофільські студенти вернули вже на львівський університет, оголосивши, що можуть се зробити »з честию«, а ґр. Шептицький отворив духовну семінарию, завзиваючи до неї студентів теольоґії та грозячи, що хто з них до Львова не верне, той ніколи не буде попом. Ну, страхи на Ляхи, пане ґрафе! Скорше митрополитови треба буде попів, як студентам теольоґії митрополита!..

Замітне в сїй справі те, що тим міністерським рескриптом невдоволені також Поляки і польські студенти львівського університета, котрі горлають, що той рескрипт є замахом на польський характер львівського університета. Впрочім против того ми нічого не маємо. Нехай львівський університет лишає ся чисто польським, лиш нехай на него не йде руський гріш, лиш нехай за податки руського хлопа заложить правительство для дітий того здираного податками хлопа руський університет, нехай стане ся так, як сказав Богдан Хмельницький: Держіть ви собі, Ляхи, свою Польщу, а нам наша Україна нехай останеть ся!

13. Цьвітня, 1912 р.

М. Л.

НОВИНКИ.

— „**Загальнного** страйку майнерôвъ не буде сего року въ Америцѣ. Дводнева конференція властителѣвъ майнôвъ зъ представителями роботникôвъ закôнчила ся вчера въ Ню Йорку успѣшно. Такъ одна якъ и друга сторона поробили собѣ деякѝ уступства, а хочь обѣ стороны держать выслѣдокъ нарадъ въ тайнѣ, то небезпека страйку минула“. Ось таку вѣстку подали американьскѝ часописи дня 1-го с. м. та вже 4, 5 и 6 с. м. тѝ самѝ ґазеты рознесли по всѣхъ усюдахъ, що страйку можна надѣяти ся кождого дня. Котра вѣсть правдива, годѣ теперь знати.

— **Иміґрація** въ Угорщины росте чимъ разъ бôльше. Все, що молоде и здорове, всѣ, котрѝ не мають вже силы двигати ярмо мадярскихъ панôвъ и жидôвъ, утѣкають до Америки. Пôсля урядовои статистики выміґрувало въ грудни м. р. 9.236 особъ, въ сѣчни с. р. 14.866, а въ лютôмъ 22.261. Найбôльше клопоту має правительство зъ рекрутами и вôйсковою бранкою. Въ земилиньскôй столици ставило ся минувшого мѣсяця до бранки замѣсть 585 лише 268 молодцѣвъ новобранцѣвъ, а въ спишскôй стол. замѣсть 559 лише 180; всѣ прочѝ поутѣкали до Америки. Наколи теперь зважити, що въ першôй столици асентерували 33, а въ другôй лише 47 рекрутôвъ, то можна собѣ уявити, що стане ся зъ угорскою арміею, якъ дальше такъ пôде.

— **Пôдчасъ** бурѣ дня 30 цвѣтня урвала ся линва въ портѣ коло Бриджпортъ, Кон. якою були привязанѝ два човна („бовти“) наслѣдкомъ чого розбили ся. Вразъ изъ баркою „Henry Hughes“ утопивъ ся якійсь Дж. Мічелъ, его жена и двоє дѣтей.

(Продовжене зô стороны 2-ои.)

Поляки, а університетська справа

Звістним рескриптом міністерства Поляки не вдоволені! Засліплені в своїм шовінізмі, кричать, що Русини роблять замах на польскість у львівськім університеті, ґазети бють у дзвін тревоги, а студенти навіть висилають до Відня депутацию. Вони хотять, аби на львівскім університеті і руським духом не пахло. Добре! Але нехай ждуть наш руський університет. Коли Поляки мали би хоч крихітку справедливости в серци, то через утраквізацию львівського університета, через зріст руських катедр помогли би Русинам до чим скоршого утвоненя руського університета, а тоді польський лбшив би ся їм. Але вони хотять зґладити руське імя з лиця землі і тому не хотять сего. З усіх Поляків лиш одні социялісти признають справедливість руських домагань, а на вічу польских студентів у Львові студент-социяліст Кахпікевич доказував, що Русини мають до львівського університета такі самі права, як Поляки. Але той голос був голосом меньшости польських студентів... А польській більшости розумові арґументи не поможуть!

20. Цьвітня, 1902 р. М. Л.

Справы „Р. Н. Союза.“

ГОЛОВНЫЙ УРЯДЪ:

Предсѣдатель:
Rev. A. BONCHEVSKY,
10 May str.
ANSONIA, CONN.

Секретарь:
D. D. PYRCZ,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Касієръ:
ALEX. SHLANTA,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack. Co.

До пов. пп. секретарів!

Повідомляю всіх пп. секретарів, що касове справоздане „Р. Н. Союза“ за місяць марець буде поміщене доперва в слідуючім числі „Свободи“, а справоздане за місяць апріль при кінци сего місяця.

Гроші сколектовані на мітинґах зволять пп. секретарі чим скорше заслати до касієра „Р. Н. Союза“. А хто ще виказів від мене не получив, то сего тиждня буду старатись кождому прислати.

Причиною спізненя ся з виказами були мої клопоти домові, о чім я вже свого часу споминав в „Свободі“.

Дальше зволять пп. секретарі приняти до відомости, що грамот, статутів забракло, а коли будуть готові нові, то хто тепер не дістав, дістане пізнійше. Здаєсь, се буде аж по конвенциї.

Д. Пирч, секретар

НОВИНКИ.

— Памятайте на „Руско-Народный Домъ Еміграційный въ Америцѣ“ и высылайте жертвы до касієра пôдъ адресою: MR. LAZOR SYROTIAK, 42 Washington st., YONKERS, N. Y., а заразомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою: MR. K. KIRCZOV, 140 Essex Str., JERSEY CITY, N. J.

Щобысте

не жалували за пôзно, замовляйте Календарѣ »Союза« поки часъ — бо лишь кôлькадесять ихъ маємо.

ЦѢНА ЛИШЬ 50 ЦНТ.

Грошѣ посылайте на адресу:
Svoboda, Box 418,
Olyphant, Pa.

— **Якъ** звѣсно въ Бельґіи йде теперь завзята боротьба за рôвне и загальне право выборче. Пануюча партія клерикальна не хоче пристати на реформу выборчу. Зъ тои причины збирає ся велика буря, котрои вôдгомôнъ далекій роздає ся по всѣхъ усюдахъ, доходить туди, де нѣхто бы про се й не подумавъ.

Въ однôмъ селѣ флямандскôмъ панъ отець выголосивъ велику проповѣдь въ честь св. Антонія та закôнчивъ еи, звертаючись до своихъ парохіямъ: „Маєте двѣ пушки коло дверей нашого костела. Въ одку кидайте датки, якій хто може; въ другу кидайте картки, списавши все чого собѣ бажаєте, абы вамъ св. Антоній своими молитвами выблагавъ у Господа Бога“.

Коли народъ розôйшовъ ся, парохъ вôтворивъ першу пушку и знайшовъ цѣлу купу монеты. Врадуваный побожностію своихъ вѣрныхъ звернувъ ся панъ-отець до другои пушки. . . Дивить ся: кôлькасотъ карточокъ. Читає: „хочемо загального, рôвного права выборчого“!...

Цѣкаво, що зробить св. Антоній?!

— **Цѣлу** родину безъ житя найшли оногды въ однôмъ домѣ при улици Стейтъ въ Чікаґо, Ил. Трупы вже гнили и були сильно погрызені щурами. Ся родина складає ся зъ батька, Й. Бутлера, его жены и 5 дѣтей. Лѣкарѣ заявили, що всѣ они були отроєні передъ 8-ма днями, а сусѣды говорять, будь-то бы самъ Бутлеръ ставъ ся убійникомъ и самоубійникомъ. Вôнъ дуже часто сваривъ ся зъ женою и грозивъ неразъ, що забє себе и цѣлу свою родину.

— **Старый** домъ на розѣ 59 улицѣ и 11 Евню въ Ню Йорку, Н. Й. заваливъ ся оногды въ хвили, коли кôлькадесять робôтниковъ зачали его розбирати, абы на тôмъ мѣсци побудовати новый домъ. На щасте бôльша частина робôтниковъ вспѣла утечи, але тй, що працювали внутрѣ дому не могли сего доказати. Коли минувъ першій переполохъ, выдобули зъ пôдъ звалищъ 12 тяжше а 8 лекше покалѣченыхъ.

— **Цѣкаві** даты що до плодовитости галицкого населеня, є въ недавно выданôй праци д-ра Данера. — Коли въ цѣлôй Австріи въ часѣ вôдъ 1831 до 1899 р. припадає на одно правесне подруже по 4·14 дѣтей, то Галичина вôдзначає ся вызшою плодовитостію. Въ лѣтахъ 1831—1840 выказує Галична пересѣчно 4·16 дѣтей на одно подруже; въ лѣтахъ 1841—1850 по 4·8; въ лѣтахъ 1851—1860 по 3·38; 1861—1870 по 4·21; въ 1871—1880 по 4·48; въ лѣтахъ 1881—1890 по 4·60; въ лѣтахъ 1891—1900 по 4·69 на одно подруже. Галичина що до плодовитости людей списує ся найлѣпше зъ усѣхъ краѣвъ Австріи — але такъ само й що до смертельности.

— **Русина** Микиту Торгана, родомъ зъ Чистого Горба, санôцкого пов. въ Галичинѣ, забило дня 2 го с. м. въ майнахъ званыхъ Едікрікъ, коло Олифантъ, Па. Покôйный числивъ 25 лѣтъ житя, належавъ до бр. св. Василія въ Priceburg, Pa. „Р. Н. Союза“ и робôтн. юніи. Похоронъ вôдбувъ ся въ недѣлю 4. мая зъ великою парадою.

— **Грôзні** статистичні даты подала одна галицка часопись, що свѣдчать про страшні суспôльні вôдносины, середъ якихъ живе молоде поколѣне широкихъ масъ народа въ Галичинѣ. И такъ пересѣчно на 100 шкôльныхъ дѣтей: йшло натщо до школы 52; не обѣдало 37; не вечеряло 29; не мыло ся и не чесало ся 21; не змѣняло бѣля черезъ мѣсяць 28; не мало хустинокъ до носа 80; помагало родичамъ при праци 24; пожичало чоботы родичѣвъ 15; лишеныхъ всякои опѣки було 10. Тымъ обставинамъ вôдповѣдає и моральна уровень дѣтворы. Ото въ 1795 р. судово и поліційно караныхъ дѣтей въ шкôльнôмъ вѣцѣ було: за крадѣжь 77 хлопцѣвъ, 3 дѣвчать, за бійки 26 хлоп., 1 дѣв.; за бракъ домôвки 67 хлоп., 9 дѣв.; за пôдпаль, обиду сторожѣ, спроневѣрене, проступокъ половый и проступокъ противъ безпеченьства житя по 1 хлопцеви; за тѣлесне ушкоджене 4 хлоп.; за пияньство 3 хлоп., 1 дѣв.; за жебрацтво 5 хлоп.; за проституцію 2 дѣвчины. На венеричнôмъ вôддѣлѣ головного шпитали було 1900 р. 112 хлоп. у шкôльнôмъ вѣцѣ. Розумѣє ся, що всѣ тй страшні числа далекй ще вôдъ сумнѣйшои значно дѣйсности.

— **Передъ** гр. кат. церквою у Фріландъ, Па. заподѣяно поганый злочинъ. На рускій великдень, ранкомъ, коли священникъ выйшовъ зъ церкви и почавъ торжество свяченя пасокъ, прійшло пôдъ церкву двохъ англійскихъ робôтниковъ, щобы якъ звычайно, посмѣяти ся зъ нашихъ людей и здѣлати имъ деяку пакость. Оба були на стôлько безличні, що не лишь не зняли капелюхôвъ, але зъ циґарами въ зубахъ, почали моргати до женщинъ, голосно бесѣдувати и пускати дымъ въ лице набожно настроеного народа. Таке поведене озлобило всѣхъ побожныхъ. Тодѣ приступивъ до двохъ драбуґъ Русинъ Михайло Чорей, котрый бувъ паламаремъ, и завôзвавъ ихъ, абы поводили ся чемнѣйше або забрали ся, вôдки прійшли. На те оденъ зъ драбуґъ, що называє ся Джорджъ Смітъ, сильно ударивъ его боксеромъ пôдъ око и пустивъ ся на втеки. Та Чорей, хочь зъ тяжкою раною пôдъ окомъ, хотѣвъ придержати авантурника, однакъ той, вôдбѣгши кôльканайцять крокôвъ, вôдвернувъ ся и однымъ стрѣломъ зъ револьвера положивъ его трупомъ. Убійника увязнено. Забитый М. Чорей мавъ 23 лѣтъ и походивъ зъ Ременцѣ, унґварской столицѣ на Угорщинѣ.

— **Сильна** буря лютувала дня 25, 26 и 27 м. м. въ стейтахъ Индіяна, Місурі, Илинойсъ и Айовѣ тай надѣлала величезнои пакости. Мѣсцями, якъ примѣромъ въ Джоплинъ, Мо., дахи домôвъ лѣтали высоко въ воздусѣ, наче пера зъ подушокъ; коло Велперейсо, Инд. буря скинула зô шинъ цѣлый желѣзничій поѣздъ при чôмъ потовкло ся чимало людей; коло Чікаґо Ил. вѣтеръ зъ дощемъ позривавъ мосты, понищивъ желѣзничі насипы, пôрвавъ телеґрафічні дроты и задержавъ всю комунікацію.

— **Угорскій** міністеръ торговлѣ, Гораньскій, померъ дня 19. м. м. въ Будапештѣ.

— **Фабрика** циґарôвъ фірми Гарборґеръ Гоменъ & Ко. въ Філаделфіи, Па. стала ся мѣсцемъ грôзного нещастя. На 4-ôмъ поверсѣ фабрики, де працювало 1200 дѣвчать, елеваторъ роздусивъ хлопця, а коли вôнъ крикнувъ о ратунокъ, мѣжь робôтницями загомонѣло, будь-то бы горѣла фабрика. Повставъ страшный переполохъ. Дѣвчата гурмою тиснули ся на сходы, тручали одні другихъ, толочили, кусали, выскакували черезъ вôкна и т. п. Коли все розбѣгло ся и успокоило, найшли пôдъ вôкнами и на сходахъ фабрики 8 обезъображеныхъ трупôвъ и поверхъ 40 робôтниць тяжко раненыхъ.

— **Воздушна** труба перелетѣла дня 28. м. м. понадъ мѣсточкомъ Ґлінросъ въ Тексасъ. Майже половина мѣсточка представляє одну велику купу румовища; пять особъ погибло а 40 є покалѣченыхъ. Зъ сусѣдного мѣста, Морґанъ, послано лѣкарѣвъ, шатра и поживу для нещастыхъ.

— **Верх** москвофільских зрад. В міродатних польских кругах у Відни розказує ся таке: Ґраф Пінїньский доводить до кінця угоду між польскою шляхтою, а москвофілами, бо після него (сеж і очевидне!) москвофіли шляхті не то небезпечні, але противно тілько шляхта у спілці з ними зможе ставити опір так руським як і польским сторонництвам відданим народови. Аджеж в найгорячійщім часї, в часї сецесиї руських студентів з польского львівського університету, коли партиї всїх відтінків ведуть против польскої шляхти загорілу борбу, „Галичанин“ орґан москвофілів заняв в тїй справі більш неприхильне Русинам становище ніж всї панськї часописи.

І от галицкї „русскіе“ на підставі заключеної з польскою шляхтою угоди дістануть підмогу грошеву для своїх часописей та для їх общества Качковского“. Москвофіл буде іменований професором до науки права на львівскім університетї та буде викладати по польски, москвофіл буде іменований професором російскої мови, що мае учитись від тепер на львівскім університетї, а вкінци москвофілови мае передати ся наука російскої мови на університетї в Кракові або Відни. Крім того мають дістати в свої руки руске видавництво краеве і державне н. п. вістник законів і мають бути уневажненї вибори до сойму в повіті коломийскім і жидачівським.

За те „русскіе“ студенти мають зломити сецесію; вернути на університет до Львова, москвофіли за всяку ціну мають недопустити до основаня руского університету та ґімназий, не брати участи в аґітациї за поділом Галичини, не спротивлятись заведеню окружних громад, виступати против розширеня права виборчого, та до укороченя прав робітників і т. д.

Тепер повинноб бути ясно всім, що се за порода ті наші доморослі москалї, та яке в них навіть що до найсьвятійших справ народу „податливе“ сумлїне. Одностайного поступованя, витревалости в поборюваню тої страшної язви, а хиба переживем раз і кацапське лихоліте! »Дѣло.«

— **Найстаршою** вѣкомъ женщиною въ Сп. Державахъ була безъ сумнѣву мурынка Мері Елстонъ, яка померла минувшого тыжня въ Еністонъ, Ала. Померша числила 131 лѣтъ. Уродила ся она ще тодѣ, коли Сп. Державы пôвнôчнои Америки були кольонією Анґліи.

— **15-лѣтный** Ерикъ Шарпъ, ученикъ публичнои школы въ Канадійскôмъ мѣсточку Фронтенакъ застрѣливъ дня 28 цвѣтня 14 лѣтну Б. Голандъ, ученицю зъ той самой школы. Причиною убійства було се, що дѣвчинка трутила ему капелюхъ зъ головы. Молодого убійника увязнено.

— **Телеґрамы** зъ Калькуты въ Индіяхъ Сходныхъ донесли дня 1-го с. м. о страшеннôмъ цикльонѣ, якій перелєтѣвъ понадъ краємъ и, наче справдѣшный ангелъ смерти, лишивъ по собѣ страшні слѣды. Мѣсто Дека и сусѣдні села тай мѣсточка лягли въ звалищахъ; 416 особъ втратило житє. Сила цикльону була такъ велика, що звѣрята, люде и цѣлі домы лѣтали у воздусѣ.

— **За** помочію нашого любимого душпастыря, о. В. Нижанковского розпочала ся у насъ въ Когусъ, Н. Й. наука нотного спѣву. Думаємо, що и Русины зъ Трой, Н. Й. не останутъ позаду, що дай Боже. Христосъ воскресъ!

Петро Рончковскій

!!! Всїх тих, котрим ми не відписали, просимо бути терпеливими і вибачними. Процес з латинниками нам зїв богато часу, через що богато справ опізнило ся. По силам будемо старатись всьо вивповнити!!!

Пропала корова

Мацейови Мрузъ зъ Priceburg, Pa. Pencas Str. Пять днѣвъ тому, якъ выпустили еѣ на поле, тай не вернула ся. Корова червонои барвы, мала великй роги а на ихъ кôнцяхъ шрубки. Хтобы гдесь еѣ знайшовъ — най буде ласкавъ дати знати властителеви.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІИ.

І. Недвільницкий в Allegheny, Pa. — Ваші письма отримали. Добре, що правленія „Взаимопомощи“ призначило $50.00 для унів. студентів у Львові, шкода тілько, що ті гроші підуть на москвофільских студентів, котрі вже вернули назад на львівский університет, з чого Поляки дуже раді. Вашого письма не помістимо задля передчасної і неоправданої боязни. За поздоровлене дякуємо.

В. Пиріг в Auburn, N. Y. — Анґлицко-руских тлумачів вже нема. Розпродані цілком.

ВСЯЧИНА.

Свѣтъ въ числахъ.

—Въ цѣлôмъ свѣтѣ є 351.510 католицкихъ попôвъ, 109.049 монаховъ и 457.660 монахинь. Величезна армія для ширеня . . . темноти.

—Въ мѣстѣ Бофло живе около 55 тысячь Поляковъ и 500 Русиновъ.

—Обчислено, що на свѣтѣ працює пôдъ землею въ самыхъ тôлько копальняхъ вугля звышь пôвтора міліона вуглекопôвъ. Ще бôльше — бо ажь 4 міліоны людей — рые за рудою. Ажь лячно подумати, яка сила людскихъ истотъ не знає майже утѣхи сонѣчного свѣтла та нидѣ въ пôдземнôй пôтьмѣ.

— Въ 1900 р. було въ Франціи 232.976 нещасливыхъ случаѣвъ при праци, зъ якихъ четвертина закончила ся смертію.

-- Въ Испаніи живе 154 тысячѣ католицкихъ попôвъ, монаховъ и монахинь. На ихъ одержане платить правительство 70 міліонôвъ пезетôвъ (около 15 міліонôвъ долярôвъ) рôчно, а народъ десять разôвъ бôльше.

— Въ цѣлôмъ свѣтѣ выдобувають рôчно 95 тонъ золота и 520 тонъ срѣбла.

— Стейтъ Джорджія має 137 повѣтôвъ а зъ тыхъ въ 87 заборонено уставою продавати горячі напитки.

— Львôвъ — осередокъ просвѣтного руху въ Галичинѣ має безлѣчь анальфабетôвъ. Пôсля стасистичныхъ выказôвъ зъ 1900 р. зъ цѣлого загалу населеня мѣста Львова умѣло читати и писати 58.133 мущинъ и 51.509 женщинъ, або разомъ 109.641 особъ. Умѣло лише читати 1.015 мущинъ и 2.176 женщинъ, разомъ 3.191 особъ. Не умѣли нѣ читати анѣ писати 21.256 мущинъ и 25.772 женщинъ, або разомъ мавъ Львôвъ въ 1901 р. 47.037 анальфабетôвъ. Такъ просвѣщає Галичину польска шляхта зъ єзуитами.

— 26.000 депешь зъ желаніями доставъ италійскій король по уродинахъ дочки, и то майже зъ усѣхъ сторôнъ свѣта. Въ 20.000 депешахъ додане було крôмъ желань прошене о запомогу.

— Въ Японіи выходить около 500 часописей и періодичныхъ писемъ.

— Прирôстъ людей меншає. Анґлійска часопись Contemporary Revier звертає увагу на фактъ, що въ кôльканайцяти остапныхъ лѣтахъ прирôстъ людей у всѣхъ державахъ Европы постôйно меншає. Але нѣгде не зменшує ся такъ число уродинъ якъ у Анґлійцѣвъ. Въ 1880 р. выносила пеєвна цифра уродинъ на 10.000 мешканцѣвъ въ Нѣмеччинѣ 371, въ Анґліи 323, въ Франціи 248. Въ 1885 роцѣ спала ся цифра въ Нѣмеччинѣ на 310, въ Анґліи на 291, въ Франціи на 220. — Прирôстъ той въ лѣтахъ 1880—1890 въ процентахъ выносить въ Нѣмеччинѣ 24, въ Анґліи 18, у Франціи 3. Причиною, задля якои уродини меншують ся, є пôсля Шохінґа ростучій середъ суспôльности еґоизмъ и загальный нахилъ до забавы и выгоды.

— Пôсля статистики, яка появила ся недавно въ Лондонѣ, Румунія, Сербія и Росія мають 80 процентъ анальфабетôвъ (неписьменныхъ) Испанія 63, Италія 48, Угорщина 43, Австрія 39, Ирляндія 25, Франція и Бельґія 14, Голяндія 10 а Анґлія 8 проц. анальфабетôвъ. Середъ бѣлои расы въ Спол. Державахъ є 8 а въ Шкоціи 7 проц. неписьменныхъ. Въ Баваріи, Баденѣ и Віртемберґіи майже нема анальфабетôвъ.

Анґлійскою мовою говорить нынѣ 138 міліонôвъ людей, котрі живуть по всѣхъ закутинахъ землѣ.

— Проєктъ замѣны Лукоморя (азовского моря) въ озеро вырипувъ у російскихъ правительственныхъ кругахъ. Лукоморе єсть такъ мѣлке, що глибѣнь портôвъ у Ростовѣ и Таганрозѣ не доходить пôвтретя метра и зъ тои причины набôръ кораблѣвъ треба переладовувати у менші судна, абы доставити до порту. Се коштує и часу и грошей. Тому правительство задумало загатити тамою керченьску протоку, що лучить Лукоморе зъ Чорнымъ моремъ, та тымъ способомъ пôднести уровень Азовского моря до якого впадає Донъ и инші поменші рѣчки, о кôлька метрôвъ. Керченьска протока широка на 3.250 метрôвъ и доволѣ мѣлка, бо до 8 метрôвъ глибины доходить вона всего на просторони 1.210 метрôвъ. Будова тамы поперекъ протоки коштувати-ме пôсля обчисленъ 6½ міліона рублѣвъ а ще 2½ міл. рубл. треба буде заплатити яко вôдшкодоване прибережнымъ властителямъ, якимъ вода залиє ґрунты по пôднесеню уровени моря — чи тодѣ вже — озера.

— Пôдъ обома бѣгунами нашои землѣ живе 92.000 людей.

— На поодинокі державы Европы припадає ось кілько жителів: На Францію 39,000.000, на Австро-Угорщину 45,000.000, на Німеччину 56,345.014, на Італію 32,320.754, на Велику Британію 41,454.210. Монархії з кольоніями числять: Францію 94,785.014. Німеччина 71,023.014, Росия 128,832.172, Велика Британія 390,000.000.

Где есть?

Хто хоче шукати своихъ краянôвъ черезъ нашу газету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде оголошене напередъ.

Де є?

Хтоб знав, де пробуває Іван Кетелеш (J. Keteles), котрий опустив своїх родичів в Jessup, Pa. тому майже 4 роки назад, зволить увідомити его хору маму на адресу:

Mary de Slivka Keteles
Jessup, Pa.

Купуйте книжки!

Грошѣ присылайте напередъ.

За пересылку платимо самі.

Назва	Ціна
Апостолы и евангелія	35
Американьскій шляхтичъ	15
Ближні, оповѣданя	1.00
Боднарôвна	15
Бесѣды про часы козацкі	75
Безъ працѣ, казка	20
Борба класъ	10
Байки Павла Свого	
Букварь угрорускій	15
Багаттни	10
Великій Изборникъ	$4.00
Весела книжочка зъ образками	15
В царстві сатани	50
Гумористика	10
Галицка бѣда	10
Двѣ хлопскі державы	5
Дезертиръ, Ковалева	60
Де-що про права и суды въ Сп. Дер.	10
Де-що про землю	10
Дорога, новелѣ Стефаника	60
Енеїда Котляревского	60
Економічне положене руськихъ селянъ в Угорщині, Е. Еґана	10
Зъ вершинъ и низинъ	1.50
Зъ села	20
Зъ чужихъ зъѣльникôвъ, оповѣданя	1.00
Забобоны та ворожбицтво	10
Записки школяра	20
З житя, оповѣданя	60
Житя святыхъ	$3.00
Іван Гус, гуртовий спів, Ляснка	50
Календарь для Ам Русинôвъ (1902)	50
Календарь Православный буковиньскій (1902)	40
Календар шкільний 1902	20
Кльод Ґе	10
Казки Андерсена	25
Казки Толстого	20
Коломыйки	20
Коваль Бассінъ	60
Катехизмъ	20
Коляды и щедрôвки	10
Казки Ґрімовъ	25
Казки Ґрімôвъ опр.	40
Казки народні	25
Казки народні опр.	40
Канадійска Русь	10
Конституція Сполуч. Державъ	10
Капиталъ и праця	10
Калина душа	10
Карби — гуцульскі новелѣ	50
Кухарка руска	70
Лихий попутав, опов. Мирного	20
Лихій день, комедія	10
Луць Заливайко	10
Молитвенникъ для дѣтей	20
Молитвенникъ для дѣтей	15
Микола Паливнъ	10
Нечитальникъ	50
Наші звѣрята	15
Народні казки	2
На добродѣйні цѣли, комедія	35
Народный Рухъ Ав.-Уг. Русиновъ	15
Нарід в неволі	10
Наталка Полтавка	20
Образки для дѣтей за одевъ	1 ц.
Оповѣданя Марка Вовчка	20
Оповѣданя С. Макара	15
Образки зъ Америки	10
Оповѣданя Стороженка	60
Оповѣданя для дѣтей	20
Опришок Якошік	25
Пригоди Дон-Кіхота	40
Пѣснословъ	40
Pid Krestom (мол. лат. буквами)	$1.00
Повѣсти Устяновича	50
Поезії Гейного	10
Протестъ галицкихъ Русинôвъ противъ мадярского тысячолѣтія	10
Про вôдступник. вôдъ рос. православія	10
Панщина и єи скасоване	10
Покарана лож, комедія	2
Повѣсти Федьковича	20
Подорож до краю великанів	10
Паньскі жарти	30
Рускій букварь	15
Рускій співанникъ брош.	40
„ „ оправ.	50
Руско-украинска література	10
Розмазы про силы природы	10
Робінсонъ Крузо	10
Русини пряшівскої епархії	35
Свекруха, комедія	20
Словарь російско-укр. (4 томы)	6.00
Старый Ефремъ	10
Сім казок	15
Словаки чи Русины	10
Тарасъ Бульба	20
Творы Ст. Руданьского	10
Тымко Гаврилюкъ	15
Учитель, комедія	30
Хмельницкий и Хмельнищина	15
Чума горлѣчана	10
Читанка для III. клясы	40
Читанка для IV. клясы	40
Якъ чоловѣкъ зôйшовъ на пана	50
Якъ повставъ свѣтъ?	15
Якъ дбати о здоровле	25
Яблочникъ, комедія	10
Як козам роги випрaвляють!	10

Замовляйте тôлько тй книжки, котрі тутъ поданй.
SVOBODA, Box 418, Olyphant, Pa.

Салун можна винаймити (зарентувати) на розі улиць Локована і Віловъ в Олифанті, Па. недалеко рединей стору. Найлїпше положене в місті для Русинів або Словаків.

— Календарь „Союза" на рокъ 1902 — се таже книжка, котра мае вартість не на рокъ, але на цѣле жите. Редакція „Свободы" продае его по 50 центôвъ.

ДОКТОРЪ ПРАВЪ
ЮЛІЯНЪ ЧУПКА,
— адвокатъ, —
3 N. Main Str., Wilkes-Barre, Pa.
P. O. Box 372.

Хто мае справу грунтову, або хоче вôдобрати грошѣ або спадокъ въ старôмъ краю, най удасть ся до адвоката Чупки, бо вôнъ бувъ адвокатомъ въ Галичинѣ.

Всѣ контракты, правни папиры и повномочія. 4-02

Гой Русины! чи знаете вы дорогу до дешевого и доброго купна? Она веде просто до

Юрія Хиляка

въ OLYPHANT, PA.

Вы его певно добре знаете. Въ него знайдете одежно найдешевшій, найлучшій и найкращій сторъ зъ убраними. Купите добре „шифкарту" и скоро и безпечно пôшле вамъ грошѣ до старого краю. Не гадайте однакъ, що то вже все — нѣ! Вôнъ мае ще найкращій салюнъ въ мѣстѣ подъ назвою:

Anthracite Hotel.

Тамъ доперва погостите ся, якъ въ рôдной бабки на весѣлю.

СЕМАНЪ МИТРЕНКО
готельничій
на River st., OLYPHANT, Pa.

Хочешь выпити гарненько?
Заопьтай ся у Митренко;
Готель, виску, пиво мае,
Повний склянки доливае.
6 цигара, є и гала
На мітинґи, на забавы;
Тамъ посидишь, погуляешь,
Вчуешь неодно цѣкаве, —
А що выпьешь, то знай брате,
Пôде дальше, якъ у пять!

Гаврілъ Малинякъ
Гуртовный складъ
(Wholesale)
20 Market st.
SHAMOKIN, PA.

Мае завсѣгды на складѣ свѣже, добре пиво въ великихъ и малыхъ бочôвкахъ зъ найлучшихъ броварôвъ, горѣвки и лікеры найлѣпшого ґатунку.

Братя! заопьтайте у своего!

Сало! Сало!

Насъ неразъ питали за старе краеве сало, але мы не знали, хто его продае. Теперь най памятають всѣ, що старе, дво и три-літне краеве сало продае въ Америцѣ лишь:

GEO. RETIK,
13—15 N. Gilbert Str., Shenandoah, Pa.

6 се оденъ въ найстаршихъ рускихъ бизнесменôвъ въ Америцѣ. Мае красный готель, добру гросерню и безпечно посылае грошѣ до старого краю.

— ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ —
ВАСИЛЯ ТУРКА
на Стурджисъ, Па.

Продае свѣжі трунки и добрі цигара. Мае также гали — на весѣля, и другі забавы.

Юліянъ Копыстяньскій
(JULIAN KOPYSCIANSKI)
424 Shamokin Str., ШАМОКІНЪ, ПА.

Первородный салюнъ рускій. — Найлучшій напитки можна ту достати, якъ: пиво на шклянки и бутельки, вина розмаитого ґатунку, горѣвки доскональ, цигара дуже добрі.

Сопьтѣть Братя Русины до своего братчика Юліяна.

Юрко А. Прокоповичъ,
погребникъ, готельникъ, и Livery Stable
— Гали на мітинґи и забавы, —
201 Jones Str., OLYPHANT, Pa

ОДИНОКИМЪ
найярчливымъ рускимъ друкаромъ въ Америцѣ есть:
ВАСИЛІЙ САРИЧЪ.
517 E. 13th Str., NEW YORK, N. Y.

Онъ вамъ выготовить всякй друкарскій працѣ красно и дешево, якъ нихто иншій въ Америцѣ. Онъ друкуе на рускôмъ, словацкôмъ и англицкôмъ языку: статуты, бальовы тикеты и всьо, що тôлько для братствъ и поодинокихъ людей є потрѣбно.

Адресъ: V. V. Sarych, 517 E. 13th Str. NEW YORK, N. Y.

Dr. F. J. Meek,
(МИКОЛАЙЧИК.)
СПЕЦИЯЛІСТ СЛАБОСТЕЙ ЖІНОЧИХ, ДІТЯЧИХ І ВЕНЕРИЧНИХ
[illegible]
Офис: 3 N. Shamokin Str., SHAMOKIN, PA. Телефон Nr. 1673.

МИХАЙЛО БОСАКЪ,

Посылае грошѣ до краю въ протягу 14 днівъ.

Продае шифкарты такъ тано якъ и компанія въ Ню Йорку.

Продае тикеты колійовй до Ню Йорку.

Продае правдиву краёву палюнку и вино.

Мае головнй (wholesale) на всѣ американски трунки.

Задармо потверджуе всякй паперы и дае раду, бо есть Нотарь публичный, чоловѣкъ ретельный и честный.

M. BOSAK, Jones Str. OLYPHANT, Pa

ДІЯМЕНТОВИЙ ЕЛЕКТРИЧНИЙ ХРЕСТ,

званий також хрестомъ Вольта, лістан відкритий кілька літ тому в Австрії, а задля своїх великих приміт розповсюдив ся скоро в Німеччині, Франції, Швайцарії, і других европейських краях, где нині уважають його за найсильніше средство против ревматизму і других слабостей.

Електричний Діяментовий Хрест лічить ревматизм мускулів і суставів, невральгію, болі в цілім тілі, нервовість, нервове ослаблене, безсонницю, пригноблене, гистерию, параліж, трясене, удар, епілепсию, танець св. Віта, пальпітацию, нервовий біль голови, і всі слабости нервового систему. Його доброділний вплив видно вже по кількох годинах, хотяй часом треба на него ждати кілька днів.

Коштує долара, при чім гарантує ся, що принесе стілько користи, що найлїпший електричний пояс, що коштує 15 або 25 разів тілько. Ніхто в родині, хорий чи здоров, не повинен бути без Електричного Хреста, сего найлїпшого средства против слабостям. Пришли долара, а ми пішлемо тобі оплачений оден Електричний Діяментовий Хрест, або 6 за 5 долярів. Тисячі листів від осіб, котрих вилічив сей Хрест, суть достаточним доказом его сили. Ось два з них: Малам болї через много літ; тепер весьм здорова. Діям. Елект. Хрест вилічив мене. Кароліна М. Пітерсен, Richfield, Utah. Diamond Electric Cross Co., 206 Milwaukee Ave., Chicago. — Пов Панове: Вже 3 місяці ношу Діям. Електр. Хрест. Давнійше мав я болї в моїх плечах, так що не міг грати на скрипці. Тепер чуюсь зовсім добре. З поважанем. W. Simon, учитель, Schaumburg, Cook Co., Ill. Марець 20, 1900.

DIAMOND ELECTRIC CROSS CO. Dept. 72,
306 Milwaukee Ave., CHICAGO, ILL.

ВЕЛИКІЙ КОМПАНІЧНЫЙ СТОРЪ
Russian Mercantile Co. Ld.
— ВЪ —
Shamokin, Pa.
327 Shamokin st.

Найбôльшій рускій компанічный сторъ въ Америцѣ. Заложеный ще въ роцѣ 1889, а теперь побôльшеный, украшеный и на ново уряджений. Новый дôмъ великій, красный, котрый компанія купила 1896 року за $18.000 доказуе, що може компанічна робота. — Всѣ розумнй Русины належать до тои компаніи, купують зô свого власного стору значить, спомагають самыхъ себе. — Мѣсячно обертае сторъ сумою $3,500.00

Заряджае нимъ:
Т. Федько.

ДАРОМ 14 ПРЕКРАСНИХ ПОДАРКІВ! НАЙБІЛЬШИЙ БАРҐЕН ПРЕДЛОЖЕННИЙ КОЛИНЕБУДЬ! НИЧ НЕ КОШТУЄ БАЧИТИ ТОВАР! Днесь предкладаємо одну з найлїпших годинок які продають: Правдиву Американьску 14 к. з подвійною золоченою ковертою, женьску або мужеску з Правдивим Американьским Осередком, дорогими каменями, добрим ходом R. R. ґарантовану, ніклеве викінчене, зреґулювану з письменною Ґаранцією на 20 літ, що до вигляду, витревалости рівну **$40 щирозолотій годинці.** Всім любителям тої кляси годинки даємо в протягу найближших 60 днів зовсім даром слїдуючі красні подарки: 1 Віденьску файку з морскої пінки, з бурштином вартости $1.50; 1 Правдиву з мор пінки циґарнищю варт. 75 ц; 1 правдиву м. п. циґарничку 50 ц; 1 шкіряний капшук на тютюн 25 ц; 1 ніклове пуделко на сїрники 25 ц; 1 елеґантний золотий ланцушок з Cameo Charm $1.50; 1 прекр. золочену брошку $1.00; 1 пару кульчиків з брилянтами 1.00; 1 прегарну шпильку до машлї з каменем 40 ц; 1 пару золочених спинок до маншетів 40 ц; 1 пару золочених спинок до рукавів 25 ц; 2 спинки до ковнїрика 50 ц; і 1 добру спинку на груди з красним каменем 75 ц. Годинку і 14 подарків шлемо C. O. D. $4.98 і кошта експресу з правом безплатного оглядання і віділання назад на наш кошт єли не подобають ся. Де нїт експресового офису треба $4.98 післати зъ ордером. Хто пішле гроші з ордером дістане еще кишенковий ніж даром і всї річи оплачені реджістрованою почтою **ОДНА ГОДИНКА ДАРОМ З ПОДАРКАМИ** єли купиш або продаш 6. Пиши чи хочеш женьску чи хлопску годинку. До женьских годинок посилаєм 50 ц. довгий Lorgnette ланцушок вмісто Диккенса. Пиши днесь заким наш товар буде розпроданий. Адрес ATLAS JEWELRY CO., 67 Metropolitan Block, CHICAGO, ILL.

T. TALPASZ
ТЕОДОЗІЙ ТАЛПАШЪ
РУСКІЙ РЕСТАВРАТОРЪ
— и —
ГОТЕЛЬНИЧІЙ
246 Pearl Str.
Shamokin, Pa.
Недалеко руской плебаніи.

Добрый вечеръ друже мôй!
— Добрый вечеръ, свате!
А куды такъ спѣшите?
— До Талпаша, брате!
Що за Талпашь? Звôдки вôнъ?
— Та-жь краянъ нашь милый
— У него всѣ Русины
— Пôдкрѣпляють силы!...
— Що за бриндзя й пиво тамъ!
— Обходить ся файно!
— Обслугуе якъ братамъ!
— Таньо надзвычайно!

Вôдъ теперь Русины зъ Simpson, Pa. и околицѣ не потребують вже ходити до чужихъ, котрй ихъ обдерали и туманили, вызыскували и смѣяли ся зъ ихъ легковѣрности. Най лишь они затямлять слѣдуюче:

ЯКИМЪ ГАВРАНЪ
ґросерникъ въ SIMPSON, PA.

Се правдивый Русинъ, чоловѣкъ чесный и статочный (що потвердить кождый его знакомый) а все, що є въ его гросерни добре и не дороге. Ще одна выгода: ВÔНЪ ПÔШЛЕ ВАМЪ ГРОШѢ ДО СТАРОГО КРАЮ БЕЗПЕЧНО И СКОРО. Идѣть до него. най чужй не розпыхають черезъ нашою працею.

THE HOME BREWING CO.,
Shenandoah, Pa.

Выробляе бѣле и червоне пиво, портеръ и ейлъ найлѣпшого ґатунку въ стейтѣ. Уживають лишь найлѣпшого ячменю и хмелю. Держить все чисто. — Услуга добра.

Union Beer.

Christian Schmidt, президентъ,
W. W. Rynkiewicz, секретарь.

Велика фабрика циґарôвъ
ПОЛЬСКО-ЛИТОВСКОИ СПÔЛКИ
въ Мт. Кармель, Па.

Въ мѣстѣ и околици знають добре сесю фабрику, бо всѣ лишь ту ордерують, а курцѣ-знатоки твердять, що лѣпшихъ циґарôвъ не найдете въ Пенсильвеніи.

Впрочѣмъ не треба хвалити, бо добре само хвалить ся. — Адресъ фабрики:

CIGAR. MANUFACTUR. CO.
17-02 Mt. Carmel, Pa.

К. Файферъ,
одинокій славяньскій погребникъ въ Питсбурґу и околици.

Вынаймае возки и повозы на весѣля, хрестины, похороны и т. п. по дуже умѣркованой цѣнѣ.

Єго офисъ лишь оденъ блакъ вôдъ рускоі церкви, 806 Carson Str., S. S. Pittsburg, Pa. 12f

Оденъ зъ найбôльшихъ броварôвъ въ Америцѣ.

ВАРИТЬ ПИВО НА КРАЕВЫЙ СПОСОБЪ, БЕЗЪ ВСЯКИХЪ ПРИМѢШОКЪ.

Хто лишь разъ покоштуе сего пива, то иншого вже не хоче пити.

Голова вôдъ него нѣколи не болить, бо есть здорове и поживне.

НЕ ТРЕБА ЄГО ЗЪ РЕШТОЮ ХВАЛИТИ, БО ДОБРЕ САМО ЗА СЕБЕ ГОВОРИТЬ.

E. ROBINSON'S SONS,
LAGER BEER BREWERY,
435 to 455 N. 7-th Str.
SCRANTON, PA.

Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333.
NIGHT CALL 4854.

Иванъ Глова.
JOHN GLOWA
(POSTMASTER)
Excelsior, Pa.

ОДИНОКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ EXCELSIOR.

Всякй потрѣбнй рѣчѣ до житя. якъ также можна купити убраня майнерскй и звычайнй.

Посылае также грошѣ до всѣхъ частей свѣта, скоро, тано и беспечно.

Продае шифкарты.

Не вôдъ нынѣ вже знають люде солідного Ивана Глову.

Dr. John Szlupas
421 Penn. Ave.
SCRANTON, PA.

Знаменитый лѣкаръ. Довголѣтна практика дала єму способнôсть стати добрымъ лѣкаремъ. Лѣчить успѣшно всякого рода хоробы. Мае также свою власну антику, въ котрôй выробляють ся дуже добрй и помôчнй лѣкарства.

Розмовить ся по руски, литовски, польски и по англійски. — На цѣлôй околици знають добре Шлюпаса.

P. V. OBIECUNAS,
1118 Carson str., Pittsburg, Pa.

Мае банкъ, заложеный въ 1894 р. Продае шифкарты на всѣ корабельнй лініи дуже тано.

Посылае грошѣ до всѣхъ частей свѣта дуже скоро и безпечно.

Мешкае 4 „блоки" вôдъ руской церкви на „Савт-Сайдъ." — Вже часъ перестати ходити до чужихъ, а попирати свого. — Розмовите ся зъ нимъ по руски.

МАЄШЬ КНИЖКИ ДО ОПРАВЫ?
CONDRAD LOTZ,
305 Lackawanna Ave., Scranton, Pa.

оправляе книжки всѣлякого рода, хочь бы якъ розтрясеній. Також робить книжки для братствъ, церковь, бизнесменôвъ и т. д. За роботу гарантуе.

J. BOBKOWSKI
ПРЕДПРІЄМЦЯ ПОХОРОНÔВЪ.

Вынаймае также „керичи" на похороны, хрестины и весѣля по дуже низькихъ цѣнахъ.

300
PEARL and MULBERRY st
SHAMOKIN PA

РЕСТАВРАЦІЯ И КАВЯРНЯ
TROMETTER'S
(Трометтеръ)
Cor Rock & Sunbury Str., SHAMOKIN, PA.
напротивъ National Bank.
Снѣданя, Обѣды, Вечерѣ.

Въ кождôмъ часѣ можна дôстати такъ горячй якъ и зимнй перекуски. Потравы прилагодженй на европейскій способъ, дуже смачно. Услуга солідна. Окремй комнаты для родинъ. Найлучшй вина, пива, лікеры, горѣвки и всѣ можливй напитки. Цѣна дуже мала.

Выробляе братскй машлѣ, шапки, вôдзнаки, хоругвы, уніформы.

Цѣнникъ и пробки высылае даромъ.

R. H. Morgan, 23 N. Main str. SHENANDOAH, PA

B. J. Keogh.

Продае всякй напитки темперенційнй, вайсбіръ и селцеръ.

СПЕЦІЯЛЬНЙ ОРДЕРЫ НА БАЛѢ, ПІКНИКИ, ВЕСѢЛЯ И ДРУГЙ ЗАБАВЫ ДОСТАРЧАЄ СКОРО.

Офисъ: 327 E. Centre Str.
SHENANDOAH, PA.

РУСКІЙ КРАВЕЦЬ.

Въ Шамокінъ, Па. мешкае рускій кравець
ПЕТРО КУЗМИЧЪ
146 Lincoln str.

Робить вôнъ всѣлякй убраня мужескй складно и дешево.

Хто у него замовить убране, нѣколи того не пожалуе.

B. W. Woshner,

Перво-рядный складъ убраня для дѣтей и дорослыхъ, 1306 Carson Str. межи 13 а 14 улицею, S. S. Pittsburg, Pa.

Хто лишь себе и дѣточки
Хоче гарно вбрати,
Той не мусить у жидôвки
Сторы заглядати:
У Войшнера все дешево
„Суты" въ модньôмъ крою —
И вôнъ певно вамъ не скаже:
„Іеравтъ, дурный тою!"

sep19

Одинокій
ПОГРЕБНИКЪ
на парохію руску въ Northampton, Pa. и околицю
M. F. S. Keck.

Только до него удавайте ся, а вôнъ всѣхъ красно и туньо обслужить.

ЧИ НЕ ЧУДЕСА ТО?

Такъ питаются люди, котори можно сказати чудеснымъ способомъ были вылѣчени отъ разныхъ тяжкихъ болѣзней.

Не чудеса то, а знаніе!

Кто терпитъ на яку нибудь болѣзнь и хоче отъ неи вылѣчитися; кто хоче надобути утрачене здоровье и силу, нехай съ вниманіемъ прочитае нижиеслѣдующи строки.

Доказано, що не каждый докторъ есть добрый лѣкарь, а дуже добрыхъ лѣкаровъ и совсѣмъ таки мало. Одинъ лѣкарь мало учился и для того многого не може роспознати; другій знов много учился, но мало знае, бо не мае добрыхъ способностей. Прирожденна способность, быстрый розумъ и опытность, — отъ рѣчи, котори роблятъ лѣкаря добрымъ лѣкаромъ.

Чи чули де-що про профессора Коллинса?

Розумѣется, чули, бо его слава иде по цѣлому свѣтѣ. Онъ много учился въ славныхъ университетахъ не только въ Европѣ, но и въ Америцѣ; онъ много лѣтъ робилъ разни опыты и успѣлъ въ лѣкарскомъ знанію якъ найлучше, бо природа обдарила его выникаючою мудростью, острымъ розумомъ и великимъ талантомъ.

Теперь Профессоръ Коллинсъ есть человѣкъ славный на цѣлый свѣтъ. Не только обычни люди идутъ до него за помощью въ часѣ болѣзни, но и найлучши докторы удаются до него за порадою и поясненьемъ, коли не можутъ порозумѣти якой нибудь болѣзни.

Можно смѣло сказати, що кого онъ не вылѣчитъ, тому и никто другій не верне здоровья.

Профессоръ Коллинсъ дае поясненья докторамъ въ лабораторіи.

Той-то извѣстный и славный докторъ, щобъ якъ найлучше могъ помогти страждущому роду людскому, заложилъ лѣчебницу подъ именемъ „Professor Collins New York Medical Institute", ч. 140 West 34th street въ Нью Іорку.

Въ той лечебницѣ получили помощь уже тысячи слабыхъ, а межи ними и многи сотки славянъ. Въ канцеляріи той лѣчебницы каждый може бачити листы отъ множества краяновъ, котори сердечными словами дякуютъ Проф. Коллинсови за то, що ихъ нѣбы якимись чудомъ вылѣчилъ отъ найтяжшихъ слабостей, въ той часъ, якъ други докторы и лѣчебницы не могли помогти имъ.

За для недостачи мѣста, подаемъ тутъ только немноги и коротши изъ тѣхъ листовъ, заслужующи упоминанья.

YOUNGSTOWN, O. 1 Sept. 1900.

Пане Профессоръ Коллинсъ!

Посылаю Вамъ свою фотографію, щобъ видѣлисте, що уже здоровый. Цѣлыхъ 5 роковъ хоровалъ я. Одинъ докторъ говорилъ, що маю ятра нездорови; другій говорилъ, що бедра менѣ затвердѣли; третій казалъ, що пузырь маю не въ порядку, и т. д. Много грошей отдалъ и на лѣкаровъ, долго былъ и въ госпиталю.

Вы же одразу познали, що менѣ треба, и Ваши лѣкарства за два мѣсяцы уздоровили мене. Каждому скажу теперь, що Проф. Коллинсъ найлучшій докторъ на свѣтѣ. Съ краянскимъ поздоровленьемъ **Василь Гричъ.**

SCRANTON, PA. 5 Іюля 1900.

Чт. Проф. Коллинсъ!

Не знаю, якъ и высказати Вамъ свою вдячность за то, що мене отъ великихъ болей освободили. Мала велики боли во всѣхъ удахъ, коло ко мене въ боку въ крыжахъ. Охъ страшно терпѣ! Была въ краю всякихъ докторовъ. лѣчили мене и профессоры въ Пештѣ; але дармо. Думала уже, що и до смерти не позбавлюсь того, але когда прійшла до Америки за сыномъ, тутъ менѣ порадили еще и до Васъ удатись за помощью, що и зробила. Лѣки, котори менѣ два разы засдалисте, мали той добрый учинокъ, що теперь — слава Богу! — здорова.

Съ поздоровленьемъ и почтеньемъ
Марія Корешъ.

YONKERS, N. Y. 3 Іюня 1900.

Милый и чтеный проф. Коллинсъ!

Вамъ вѣдомо, що былъ я дуже хорый. Малъ кашель, душило мене, тяжко дыхалъ и при томъ чулъ боли въ персяхъ. Худнулъ постоянно и уже на костякъ былъ подобный. На лѣкаровъ выдалъ до 200 д. но дармо. Не могучи мене вылѣчити, казали, що маю сухоты и мушу умерти. А теперь я здоровый и важу 185 фунтовъ. — Ваши лѣки вернули менѣ здоровье. Подяка Вамъ. **Іос. Вейнеръ.**

POCAHONTAS, W. Va. 6 Мая 1900.

Милый панъ Профессоръ!

Нехай Вамъ Богъ заплатитъ за Ваше благодѣяніе. Была хора 6 роковъ, ходила по докторахъ, но они не могли помогти менѣ, бо не знали, яку слабость маю. Каждый инакше говорилъ менѣ. Уже не надѣялась и жити на свѣтѣ. Напослѣдку захотѣла еще Васъ спробовати и слава Богу, що зробила то. Ваши медицины позбавили мене болей и теперь я толста, здорова и сильна, а люди говорятъ менѣ, що о 10 лѣтъ стала молодша.

Съ краснымъ поздоровленьемъ
Анна Ковачъ.

DETROIT, Mich. 13 Авг. 1900.

Профессорови Коллинсови въ Нью-Іорку.

Высокопочтенный Пане!

Ваша слава иде далеко — широко по свѣтѣ, але якъ бы цесари да короли знали Ваши глубоки знанія та опытъ, то не давали-бъ Вамъ лѣчити худобныхъ людей, а для себе держали-бъ Васъ. Я малъ несчастье упасти со сходовъ и тяжко покалѣчитися. Малъ нарушены кости и въ нутрѣ сильно повредилъ себе, и лѣкари, котри мене лѣчили, говорили, що до смерти буду слабымъ калѣкою. Вы заразъ же зробили мене здоровымъ. Шкодую, що не можу Вамъ якъ належить отдячити.

Вашъ на вѣки благодарный
Иванъ Пиларъ.

PITTSBURG, Pa. 18 Мая 1900.

Славному п. проф. Коллинсу.

Вы знаете, яку тяжку и по словамъ докторовъ невылѣчиму слабость я мала. Теперь я уже легко дыхаю, ницо мене не болитъ и чую себе здоровою. Съ благодарностью признаю, що Вы вырвали мене изъ рукъ смерти, бо инакше не было-бъ менѣ помощи. Нехай Васъ преблагій Богъ Отецъ живитъ на многи и многи роки, щебъ и на дальше Вы худобнымъ помагали.

Ваша вѣрна
Жозефина Рошко.

Профессоръ Коллинсъ посылае лѣкарства по цѣлыхъ Соединенныхъ Штатахъ и Канадѣ.

Слабыи пріймаются лѣтомъ отъ 10 до 1 годины рано, а по полудню отъ 2 до 5. Въ недѣлю только отъ 10 до 1 по полудню.

Пишѣтъ о всякой рѣчи на адресъ:

Professor COLLINS New York Medical Institute
140 W. 34th St. New York City.

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ
Д. ГОЛОДА
38 Green str., JERSEY CITY, N.J.

Каждый Русинъ маючій яку небудь потребу въ Ню Йорку, чи въ околици, повиненъ вступити до того готелю, бо тутъ достане найздоровшй и найтаншй напитки всякого рода и пораду, де найучше купити шифкарту.

C. M. HATHAWAY,
аґентъ вôдъ огневои асекураційнои компаніи.

Колектуе также грошѣ за рентъ. Мае два домы до ренту на Race str., три домы на продажъ на Hill str., домы до мешканя або на продажъ на Blakely. Olyphant, Pa.

ЦѢНА ДУЖЕ НИЗЬКА